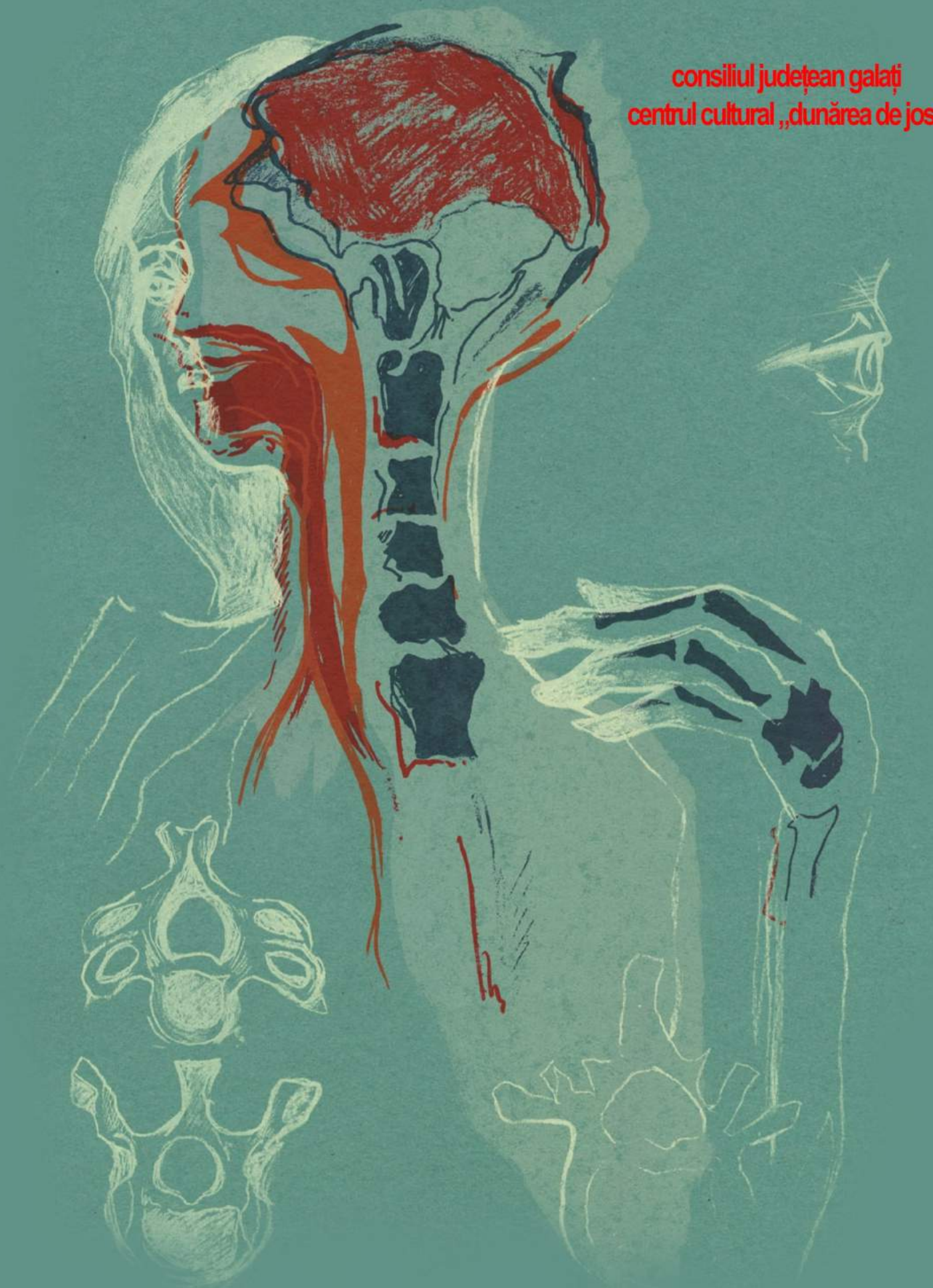

consiliul județean galați
centrul cultural „dunărea de jos”

Ziua Culturii Naționale 15 ianuarie 2022

**Lansare de carte
Abecedar istoric gălățean
(Editura Centrului Cultural
Dunărea de Jos) și
Lectură publică Victor Cilincă**

Dragobetele între trecut și prezent

Or mai fi știind tinerii de astăzi ce înseamnă „să dai năvală” pentru a înțelege cum Dragobetele intră în sufletul tinerelor fete răvășindu-le toate sentimentele, de unde și „porecla” de Năvalnic?

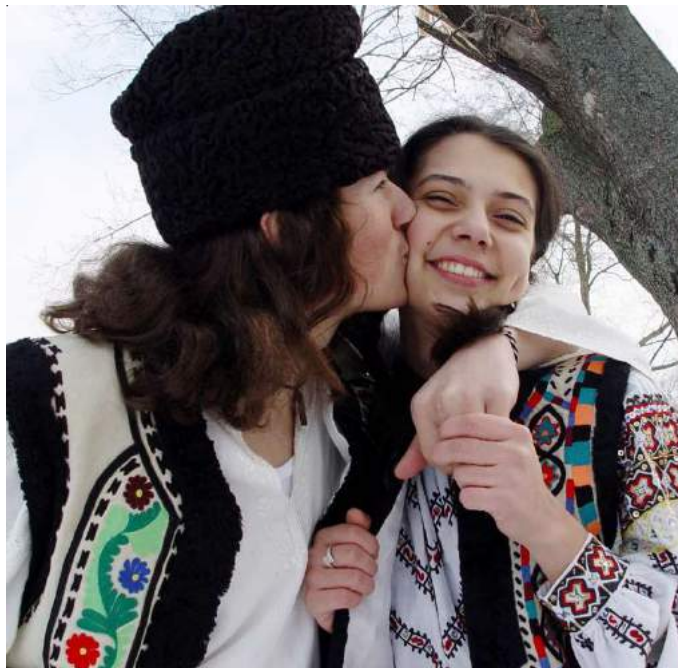
Or mai putea înțelege tinerii astăzi de ce fetele nu mergeau singure la horă sau de ce își țeseau straiile de lucru sau de sărbătoare nopți întregi la lumina opaițului sau a lămpii?

Și-or mai putea închipui tinerii ce era în sufletul fetelor de măritat atunci când vreun flăcău „le făcea cu ochiul” în timpul șezătorilor sau când o cerea de la părinți ca să o scoată la horă?

Și dacă stau bine și mă gândesc nici ce însemna „să faci cu ochiul” nu cred că mai știu tinerii noștri de astăzi, dar eu nu-i cert pentru asta, ci încerc să-mi dau seama ce și cum ar trebui să scriu, mai ales când „condeiul” nu-i punctul meu forte, despre această sărbătoare lăsată pradă uitării din snobism, considerând că e mai „cool” să sărbătorim Valentine’s Day.

Și iar mă întreb de ce credincioșii de stil vechi pot să sărbătorească Crăciunul și Anul Nou atât de frumos și de firesc respectând obiceiurile și tradițiile după 12 zile față de majoritatea populației, iar noi românii nu putem sărbători ziua iubirii și a dragostei după 14 zile față de Valentine’s day al americanilor. Dar pentru toate astea trebuie să fie cineva care să ne învețe, dar cine?

Bunica nu mai are nicio șansă cu „poveștile” ei în lupta cu internetul, lumea satului (ca să nu zic gura lumii) este alta față de acum mai bine de jumătate de veac, iar școala nu are „resursele” necesare pentru a vorbi despre identitatea neamului nostru pe înțelesul copiilor și al tinerilor.

Deci ce ar trebui să scriu eu despre Dragobete pentru a vă convinge să-l sărbătoriți?

Ar trebui să vă spun doar atât: era o sărbătoare a tinerilor, a celor mai dornici de iubire, de dragoste și de distracție, ca și în zilele noastre, doar că ei nu aveau nici pe de parte posibilitățile pe care le avem noi, dar reușeau cu „puținul” de atunci să se distreze și să fie mai fericiți decât noi cei de astăzi.

Dragobetele, înainte de toate, este despre nevoia de a fi împreună, nu doar în cuplu, dar și cu prietenii. Dragostea față de persoana iubită trebuia afișată în fața comunității, după ce zile, luni, poate ani, ea a fost ținută ascunsă, ferită de lume, din motive obiective legate de vârstă, stare socială sau de „rânduiala satului”. Ceea ce numim astăzi socializare, pe vremuri era un lucru transpus în fapte concrete, nu virtuale. Care este cea mai mare neputință pe timp de pandemie? Lipsa posibilității de a socializa, de a ne întâlni cu cei dragi, dar nu doar cu familia, ceea ce înseamnă că virtualul nu ne e de ajuns.

Dragobetele astăzi poate însemna și un buchet de flori dăruit persoanei dragi, dar e prea puțin dacă îl raportăm la ce reprezenta și cum era sărbătorit el pe vremuri. Nu o să ne mai adunăm la clacă, șezătoare, horă sau bal, dar ne putem întâlni undeva cu prietenii și să punem la cale o petrecere în care motivul principal al distracției să-l reprezinte declarația de dragoste făcută în public, care de cele mai multe ori stârnește hazul și este cel mai bun prilej de veselie. Și câte alte motive de bună dispoziție nu am găsi dacă ne-am întâlni și ne-am povesti pățaniile noastre prin hățișul zilnic, fără să ne mulțumim să le postăm pe Facebook sau să ni le spunem prin mesaje.

Dragobete este despre bucurie și distracție, împreună cu prietenii, ori nu avem cum să facem acest lucru când avem pe Facebook peste 200 de prieteni, dar pe niciunul nu l-am cunoscut cu adevărat niciodată.

Dragobetele este despre viața noastră, care nu trebuie lăsată „în voia sorții” că, vezi Doamne, așa sunt vremurile, ci trebuie să reflectăm mai des la ea pentru a nu ne înstrăina de tot și a deveni singuri într-o lume mare.

Paul Buța

Fotografii din arhiva CCDJ

IARINA MARIA ANDREI

Iarina Maria Andrei este o tânără artistă gălățeană care își cinstește deja urbea cu mândrie. Are 21 de ani și este studentă în anul 3 în Marea Britanie. Urmează formări în ilustrație, animație, design și alte arte figurative. Pasiunea pentru artă, pictură și toate „derivatele” i-a fost cultivată cu încredere de familie, încurajată încă de mică și de Centrul Cultural „Dunărea de Jos” (unde a studiat 6 ani de pictură și de grafică la clasele profesorilor Olimpia Ștefan și Ionuț Mitrofan) și, ulterior, dezvoltată academic cu profesionalism de Tudor Șerban, lector doctor la Facultatea de Arte a UDJG-ului. Ca adolescentă, a realizat câteva expoziții colective și personale în Galați sub îndrumarea acestor minunați dascăli făuritori și creionatori de talente. În cadrul înfrățirii Galațiului cu orașul Pessac, a realizat

pentru acesta o frumoasă frescă ce împodobește rotund primăria orașului francez. Absolventă în 2019 de matematică-informatică a prestigiosului Colegiu Național „Vasile Alecsandri”, Iarina a perseverat în cultivarea pasiunii pentru artă și își va finaliza curând studiile de licență la Institutul de Arte din Plymouth unde a beneficiat de o formare de excepție din care am ales un scurt portofoliu.

Vă prezentăm o pasionată de tot: iubește limbile străine (vorbește fluent franceză și engleză, a studiat și japoneza din interes pentru manga și cultura spusului nerostit); este bulimică de cărți-cărămizi și poezie bună; printre altele, mai adoră și tatuajele pe care (și /le) face, precum și Electric Castel.

‘Eel Life Cycle’, screenprint and collage, 2021 - poster for the ‘Sustainable Eel Group’ organisation.

'the mirror 1', screenprint for a zine titled *'the bed, the mirror, the bathtub'* depicting the inside and outside perspectives of a depressive episode, 21x30cm, 2021.

'bookworm', digital illustration for an article about second-hand bookstores, 2020.

'Eye 1&2', watercolour, 30x42cm, 2019.

'Quarantine 1', linocut on a pressed leaf. 2020 - Part of a mixed media series journaling quarantine.

Despre o enumerare simplă:

sufletul, sentimentele, resentimentele și în primul rând ura

„Poezia trebuie să îți facă sângele să ia viraje pe două roți ”

Alina Simona DRAGOMIR

Interviu cu poeta Alina Durbacă

Poetica Alinei Durbacă pentru un ochi neînțezat, se urcă cu picioarele deasupra capului și cu norii sub tălpi. Dacă te avânți de-a lungul pereților stâncoși în care-și prinde părți din interioarele intime și proprii, ai impresia că ești învăluit de cazărmi verticale fără ferestre. Într-o țară în care poezia nu se află în topul preferințelor cititorului, un animal pe cale de dispariție și acesta, iar numele poezilor nu se găsește întins doar pe asfalt „pânda plantelor” nu-ți poate acoperi genunchii, dacă nu cobori s-atingi pământul poeziei care respiră încă: „stranii întâmplări cum să vă zic/ ele există explozii dezamorsări o lume/ care se tot scufundă nu e atlantida nu e/ eram un element rușinos al familiei mele oaia, cu lâna nebună la nimic./teama viciu al străzii/ comunitate egală în drepturi în simțiri/ din locul unde ni se tunde creierul/ creștea în prelungire/ iarba. ” (***)

Lenjerie intimă, un debut din alte timpuri, dar mai verde decât cele din prezentul imediat. Alina Durbacă a debutat cu niște poeme destul de viscerale, în care tensiunea se naște gata legată pe marginea sentimentului prins într-o altă formă a iubirii: ura. Starea fundamentală a textelor se păstrează în limitele unui decupaj ermetic. Ne lovim de un schimb fățiș de forțe; poemele exploatează poetul pe toate laturile, de aici și înclinația pentru exploatarea limitelor limbajului. Adevărata textură a poemelor insinuează o miză intimistă, regizând episoade aproape în totalitate biografice, lipsite de orice decorativism excesiv confesiv.

Alina Durbacă născută la data de 7 ianuarie 1970 în Galați, obține premiul de debut al Uniunii Scriitorilor în anul 1995 cu volumul *Lenjerie intimă*. Poezia sa a fost elogios comentată de critici importanți precum: Laurențiu Ulici, Alex Ștefănescu, Radu G. Țepoșu ș.a.

A semnat cărți precum:

- *Lenjerie intimă*
- *Hermaphrodit*

Alina- Simona Dragomir: Pornind de la zicala „a nu-și mai încăpea în piele”, credeți că poezia are funcțiile ei proprii în organismul uman, să zicem ca un al patrulea strat al pielii după hipoderm, sau zace liberă în jurul nostru, unde poate fi zărită pe lucrurile din preajmă?

Alina Comșa Durbacă: Minunată imaginea cu poezia care poate fi zărită pe lucrurile din preajmă, ca un microb, ca un virus care se lipește de organele tale. Cum ar fi să vezi poezia pe șosea? Pe jos, pe ciment, să zici: iată o bucată de poezie! Un poem care cerșește atenție, face tumbe, se zvârcolește, încearcă să se agațe de tine. Cuvântul e o stare. O stare de leșin. De înălțare. De disperare. De pierdere de minți. Poemul e o ființă. O creatură vie care respiră, se mișcă, are propriile nevoi și are puteri uluitoare. Scriitura te face deștept, vizionar, empatic, îți dă puterea să râzi de tine însuți. E o interacțiune profundă, tulburătoare.

A-S.D. Poezie reazem sau poezie evadare? Ce nuanță a poeziei v-ajută să vă țineți firea?

A.C-D: Poezia nu trebuie să te facă să îți ții firea. Poezia e evadare, zbucium, beție, ea te dă afară pe tine din pielea ta, din liniștea ta confortabilă și

casnică, te face să vezi, să pipăi, să te urci pe culmi și apoi să te arunci de acolo. Poezia e un animal pe cale de dispariție și e trist că e așa. Puțină omenire mai citește poezie, nu mai e timp pentru poezie într-o lume care vrea doar concluzii, care nu mai are răbdare, care preferă, cel mult, „filozofiile” de facebook, unde „dau like, deci există”. Păi nu e plin FB-ul de „poeti”, de „gânditori” care cred că metafora e un produs de firmă care intră la reduceri de două ori pe an?

A-S-D: Metafora polivalentă: cea care te îmbrânțește violent în realitate și cea care te orientează în afara ei. Este metafora un mijloc de apărare? Există poezia capabilă să-ți zdruncine echilibrul interior?

A.C-D.: E ce spuneam mai înainte: poezia trebuie să zdruncine, să prăbușească și să construiască la loc. Și, da, metafora îți crește imunitatea, e toate vitaminele la un loc, metafora te apără de foc, de apă, de prostie, de snobism, de plictiseală, de tâmpiți, îți oferă o lume nemărginită. De fapt, actul de creație în sine, arta în toate formele ei poate salva lumea de la murire și de la prostie. Pentru că de prostie nu ducem lipsa, de prostie și de ignoranță, dar mai ales de proști deștepți nu ducem lipsă, iar rețelele de socializare sunt „biserica” în care mulți deștepți propovăduiesc prostia și, doamne, e plin de adepți!

A-S-D.:Sunt poeți care scriu cu seva copacilor, și poeți care scriu cu rumegușul propriul trup. Cu ce e scrisă poezia dumneavoastră?

A.C-D.:Cu nebunia, teribilismul, cu nevoile, cu frustrările, cu dorințele, cu teama, cu puterea și cu toate involburările de la 20 de ani. Cuvintele își fac mereu loc. Oricât ai încerca să le ții captive, înlănțuite. Oricât te-ai supăra pe cuvinte, ele sunt mereu acolo, înlăntrul scriitorului. Nu te oprești niciodată din scris.

A-S-D: Sunt multe voci care condamnă poezia zilelor noastre. Niște nonsensuri adunate pe o bucată de hârtie, spun ei. Se poate disocia poezia de felul în care vorbim sau scriem în afara ei?

A.C-D.:Poezia e o stare atât de intimă. Ea trebuie să lase urme în tine. Trebuie să îți facă sângele să ia viraje pe două roți. Să îți străpungă inima. Să te revolte. Dacă citești un poem și nu ți se întâmplă nimic din toate acestea, nu ai nici o reacție în inima ta... atunci nu e poezie, e doar o înșiruire de non-cuvinte. E multă maculatură pe pământ. Dar, revin: poezia e o chestiune intimă, de percepție personală. Inima ta poate tresări la un vers anume, dar inima mea poate zace în nesimțire.

A-S-D: Dacă toți poeții ar vorbi așa cum ar scrie, credeți că noțiunea de „ comunicare ” mai poate fi plasată într-o generalitate? Poate fi categorisită, redusă la simple concepte? Ar mai fi aceștia înțeleși de vocile care condamnă?

A.C-D.:Poeții sunt o specie aparte. Scriitorii sunt o specie aparte. Uneori ei apar în lume ca ființe normale. Dar nu sunt. Un scriitor adulmecă lumea, o rumegă, nu ia niciodată faptele așa cum sunt, cuvântul e puterea lui de a trăi și de a imagina o nouă viață. Scriitorii, ca și filozofii, sunt cei care au făcut lumea să evolueze, să se dezvolte, cuvintele au puterea nemărginită de a împinge realitatea la un nivel superior.

A-S-D: Poate fi asociat scrisul cu setea?

A.C-D.: Scrisul e viciu, e nevoia organică de a da drumul cuvintelor în lume, de a spune povești, de a schimba, de a imagina, e emoție și e atac de cord, e curiozitate bolnavă, așa cred eu că e scrisul: e raiul și iadul scriitorului. Sună a formă gravă de nebunie, nu-i așa?

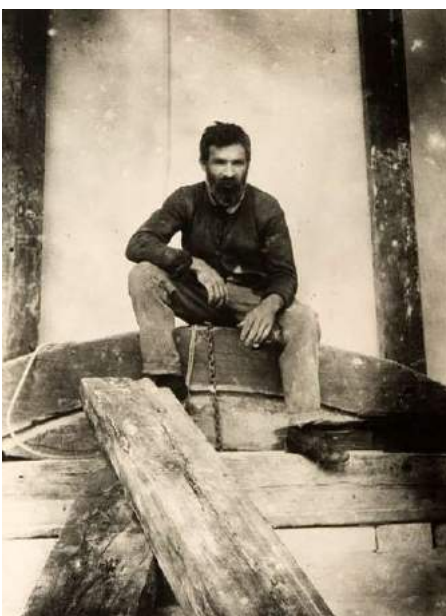
CONSTANTIN BRÂNCUȘI

După trecerea în eternitate, faima sa și a operelor sale nu a încetat să sporească. Chiar și după zeci de ani, lucrările sale ocupă un loc de cinste printre marile creații artistice ale Lumii. În limba egipteană, cuvântul sculptor înseamnă „creator”. Pentru marele maestru Constantin Brâncuși, acest epitet se potrivește cel mai bine, el fiind considerat demiurg al unui univers artistic unitar, articulat și armonios în toate etajele sale: „Artistul trebuie să știe să scoată la lumină ființa din interiorul materiei și să fie unealta care dă la iveală însăși esența sa cosmică într-o existență cu adevărat vizibilă. Artă nu face decât să înceapă continuu”, spunea odinioară marele artist, subliniind rolul novator al artei și rolul demiurgic al artistului.

Constantin Brâncuși s-a născut pe 19 februarie 1876, în satul Hobița, comuna Peștișani, din județul Gorj, într-o casă construită în întregime din lemn. Era cel de-al șaselea copil al plugarului C. Brâncuși. Imaginea satului natal a fost păstrată cu sfințenie de marele artist, mărturisind că „nu aș fi fost nimic și nu aș fi dăltuit nimic fără Hobița, fără porțile și fântânile ei, care au însemnat, pentru mine, o adevărată Academie de Belle-Arte”.

După mama sa, Maria a lui Nicolae Radu din Hobița Gorjului, Brâncuși era strâns legat de biserică, deoarece strămoșii lui fuseseră slujitori la sfintele altare, printr-o descendență de mai bine de 200 de ani. Mama și-a dorit foarte mult ca fiul ei să devină preot în satul natal, neapucând însă să-și vadă feciorul propovăduind Cuvântul Evangheliei și gospodar de frunte, la casa lui, înconjurat de copii, așa cum era obiceiul în viața țăranului român. Doi dintre strămoșii marelui artist, doi preoți văduvi, care mai târziu au îmbrăcat schima monahală sub numele de Ilie și Cleopa, au ctitorit Schitul Locurele, de lângă Mănăstirea Lainici din județul Gorj. Nu a avut urmași, refuzând să se căsătorească pentru a-și păstra deplina libertate de acțiune și de creație. A avut, în schimb, fii spirituali, care „i-au dus în cele patru vânturi zestrea artistică și spirituală”.

Marele artist își începe cursurile primare la Hobița și le încheie la Brădiceni. Temperament iscoditor și neliniștit, stăpânit de o puternică dorință de

independență, pleacă foarte de timpuriu de acasă. Având doar 7 ani, părinții l-au găsit „fugit în lume”, la Târgu Jiu, unde se angajase la o boiangerie, și ca ucenic la o tâmplărie. La numai 13 ani (1893), vine la Craiova, angajându-se la prăvălia vestitului negustor Ion Zamfirescu, în a cărui casă este găzduit pe perioada studiilor. Aici, în puținele clipe de răgaz pe care le avea la dispoziție, reușește să cioplească, dintr-o lădiță de portocale, o vioară, la care, după ce-i pune cele patru strune, cântă cu îndemânare. La prăvălia lui Zamfirescu își câștigă primii admiratori, la îndemnul

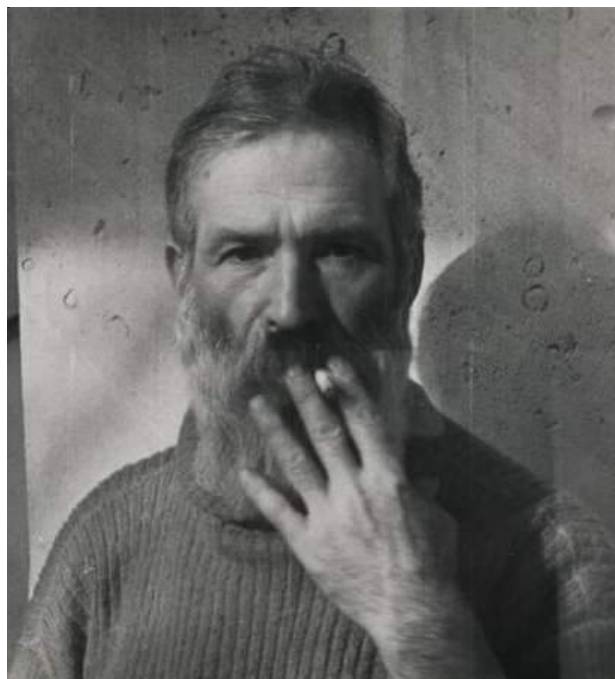
căroră, în toamna anului 1894, se înscrie la Școala de Arte și Meserii din oraș. Domeniul pe care se specializează este sculptura lemnului (din această perioadă datează câteva sculpturi din lemn: o casetă, un dulap, două rame în stil rococo, după moda vieneză a timpului). În timpul studiilor este susținut financiar de epitropia Bisericii Madona Dudu din Craiova și în special de Toma Marocneanu, unchiul lui Nicolae Titulescu și epitrop al Bisericii Madona, care locuia nu departe de Școala de Arte și Meserii unde l-a remarcat. Singura condiție era aceea de a cânta în strana bisericii, el având o voce foarte frumoasă. Întâlnirea cu această școală și cu cetatea Băniei o va numi, metaforic, „Minunea întâie a vieții mele. La Hobița, în Gorj, m-am născut, dar la Craiova, pentru a doua oară”. În anul 1898, termină cu succes cursurile Școlii de Arte și Meserii și se îndreaptă către Școala Națională de Arte Frumoase din București. Pasiunea sa pentru muzică nu se stinge nici în timpul facultății, el fiind pentru o perioadă membru al corului „Carmen”, condus de D. G. Chirescu. În timpul studenției la București îl are ca profesor pe Ion Georgescu, iar printre colegii săi s-au numărat: Fritz Stork, Dimitrie Mircea, Gh. Tudor. O duce destul de greu, iar puținii bani pe care-i moștenește din vânzarea părții sale de moștenire de la Hobița îi folosește pentru înscrierea la școală. Este nevoit să se angajeze lucrând după cursuri ca spălător de vase la o braserie situată pe strada Câmpineanu. Student sărguincios și disciplinat, a atras atenția profesorului său, care l-a remarcat, apreciindu-l pentru talentul său deosebit. Printre lucrările din timpul studenției se numără: Vitellius, bustul

cunoscutului om politic oltean Gheorghe Chițu, ambele executate în 1898, un Cap al lui Laocoon, în 1900, precum și un Ecoșeu, răsplătit cu o medalie de bronz. Auzind de succesele sale, reprezentanții episcopiei Bisericii „Madona Dudu“ și Consiliul Județean Dolj îi acordă tânărului artist, în anul 1900, o bursă anuală în valoare de 150 de lei. La 27 de ani i se încredințează cea dintâi comandă pentru un monument public: bustul generalului Carol Davila.

În 1904 părăsește România „fără alte mijloace decât cunoștințele însușite”, iar după o lungă călătorie prin Austria, Ungaria și Elveția ajunge în capitala Franței. Deși la început mijloacele de viață de aici au fost anevoioase, lucrând și ca ospătar, norocul îi surâde din nou tânărului artist, care primește o bursă din partea Ministerului Instrucțiunii Publice, la propunerea ambasadorului României la Paris, Grigorie Ghika. Face parte din rândul membrilor Asociației „Cercle des etudiants roumains” alături de: George Enescu, Traian Vuia, Aurel Vlaicu, Nicolae Dărăescu, Camil Ressu. Foarte importantă pentru cariera tânărului artist este experiența pe care o are în atelierul celebrului sculptor francez Rodin. Avea doar 30 de ani. Aici îl cunoaște printre alții și pe Henri Coandă, cu care va lega o strânsă prietenie. Știind că „nimic nu crește la umbra marilor copaci”, Brâncuși părăsește atelierul maestrului său la data de 27 martie 1907, pentru a-și deschide propriul atelier. Este momentul în care artistul român trăiește întoarcerea cu fața către izvoarele folclorice. De acum înainte va începe cascada marilor realizări artistice: „Ansamblul de la Buzău”, „Rugăciunea” (operă care marchează „momentul depășirii influenței lui Rodin”), „Sărutul”, „Cumințenia Pământului”. Toate aceste lucrări îl vor impune pe Constantin Brâncuși pe pedestalul lumii artistice.

Din 1910 renunță la modelaj și pictură, pentru a practica cioplitul direct. Una dintre operele lucrute acum este „Sărutul” („La Baiser”). Printre lucrările de mare valoare ale artistului mai amintim: „Muza adormită” (1909), „Pasărea măiastră” (1910), „Prometeu” (1911). Lucrează mai apoi la o nouă operă, „unul dintre cele mai celebre și cuprinzătoare portrete ale secolului XX”, așa cum spunea A. H. Barr, „Mademoiselle Pogany”, lucrare ce a avut-o drept muză pe celebra pictoriță Margit Pogany. „Poetul formelor cioplite” construiește o vastă operă cu un complex caracter tematic.

În 1918, marele artist realizează, în memoria eroilor căzuți în timpul Primului Război Mondial, prima versiune în lemn a „Coloanei fără sfârșit”. Abia în anul 1937, după ce fusese curtat de însuși maharajahul Yeswant Raotolcar Bahadur, care dorea să-i

construiască un templu, artistul se întoarce în țară la invitația Aritinei Tătărăscu, președinta Ligii Femeilor Gorjene, pentru a executa Monumentul de la Târgu Jiu, proiect început încă din 1918. Astfel, realizează tripticul „Masa Tăcerii”, „Poarta Sărutului” și „Coloana fără sfârșit” (1937-1938). Pe lângă binecunoscuta temă populară, care se face simțită în mai toate operele marelui artist, ansamblul de la Târgu Jiu îmbracă și o dimensiune spirituală: exprimarea sentimentului cosmic manifestat prin reunirea celor patru elemente fundamentale ale lumii - apă (pornind de la râul Jiu), pământ („Masa tăcerii” care încorporează pământul), focul (flacăra care asigură triumful asupra morții, în „Poarta Sărutului”) și aer (avântul „Coloanei fără sfârșit”, care escaladează văzduhul în drumul spre veșnicie). Simbolul Ansamblului brâncușian de la Târgu Jiu poate îmbrăca și o dimensiune biblică: cele douăsprezece scaune, așezate de jur împrejurul mesei, îi simbolizează pe cei 12 Apostoli, „Poarta sărutului” descrie unitatea organică din interiorul familiei, iar „Coloana fără de sfârșit” descrie ascensiunea permanentă a sufletului, care se odihnește deplin în veșnicie. La 16 martie 1957, marele artist român Constantin Brâncuși a trecut în veșnicie în atelierul său din Impasse Rosin din Paris. Artistul român care „în piatră, în blocul ei mut” a simțit „ritmurile universale”. A fost înmormântat în Cimitirul Montparnasse.

Vis și lume

În ultimele două decenii, am fost unul dintre martorii evoluției poetice a lui Octavian Mihalcea. Vechiul prieten și fostul meu coleg de serviciu și de cenaclu și-a creat cu pași mici o cale proprie și inconfundabilă în poezia românească. Fundalul filosofic și pasiunea pentru artele plastice i-au călăuzit alegerile și fiecare din primele șase volume de poezie constituie deja un reper în devenirea sa ca poet și în peisajul poetic românesc.

Este foarte greu să găsești în lirica lui Octavian Mihalcea „influențe” ale altor poeți români sau străini, arsenalul său stilistic și prozodic atingând încă de la primul volum un nivel de maturitate remarcabil. Liricul, epicul și dramaticul se împletesc în mod fericit în arhitectura poemelor și a volumelor. De asemenea, fiecare volum construiește propria sa lume, cu idei, legi și comportamente, cu ființe, lucruri și fenomene distincte.

Volumul „Patima cheilor” (București, Eikon, 2020) urmează această predictibilitate a impredictibilului. Primul poem, „Oneiros” (vis în limba greacă veche), inițiază atmosfera sonoră și ideatică a volumului, reînnoind în poezia românească tradiția „esteticii onirice” reprezentate de Heliade și Eminescu, în secolul XIX, și reluate de Leonid Dimov și Cezar Ivănescu, în urmă cu peste o jumătate de secol.

Titlurile poemelor lui Octavian Mihalcea amintesc de măiestria marilor pictori sau sculptori de a potența valoarea operelor plastice prin cuvinte sau expresii evocatoare și memorabile. Substantive la singular (cupru, fard, privilegiu, vârf, ritual, menuet,

OCTAVIAN
MIHALCEA

PATIMA
CHEILOR

E I K O N

bust, șarm, pradă, stemă, cortină, frumusețe, geografie, glorie, glisare, desprindere., dezgolire) sau la plural (măști, nume, dispariții, decoruri, daruri, vehicule, semințe, vești, motive, acompanieri, vămile, solomonarii, alte neliniști) își pun amprenta pe „universul” fiecărui poem, alături de cuvinte mai rare, din lumea artelor plastice (chamois, sfumato, Albrecht).

Alte sintagme leagă un substantiv și un adjectiv (surâsul boem, vis asediat, lacrimă cinstită, lamă vinovată, vrăji culte, profiluri posibile, singura pasăre, inimă învelită) sau două substantive (legea cărnii, patima cheilor, principiul extazului, mare de pământ, lecție de vară, gravură sub

vișin, ochi în ochi, clești de vară, aer și tălpi). Uneori substantivul este însoțit doar de o prepoziție (pe muchie, lângă șevalet, până la urmă, peste ochiul mișcător, la întrecere, între pendulări, lângă vioară) sau de un adverb (doar contrastele, prea multă finețe). Alteori cuvintele creionează frânturi epice sau descriptive (de ce trebuie, cum s-a întâmplat, când petele nu se văd, așa trec semnele, e mai simplu, ar putea fi, să înceapă, prințul a spus, aproape învăluie, hirsut printre zodii, vânătoare la înălțime, te cunosc te voi recunoaște).

Cu un „profil de vechi îndrăgostit / sculptat în gheață” (Oneiros), poetul ne invită „pe muchia haosului / uneori adorabilă” (Pe muchie), să ascultăm „murmurul cărților / de multe ori / singur paradis / împins pe lângă lacrimi” (Dispariții), să vedem cum „alfabetul treptelor aurii / devine obligatoriu” (Prea multă finețe), în timp ce „sunt anunțate invazii / scrise în stele natale” (Oneiros), iar „pe la ferestre e așteptat / timid curcubeul” (Singura pasăre), căci „până la

urmă soarele / va fi al nopților noastre” (Până la urmă).

Victoria fiind previzibilă, „am recucerit muzeul sau poate / am dezgropat vorbe frumoase” (Surâsul boem), poetul își ia măsuri de precauție: „închid plutirea cu cheia” (Vânătoare la înălțime), pentru că „odată am fost îndrăgostiți / altădată cântam la pianele soarelui” (Așa trec semnele), „la capătul ereziei / zeii strălucesc / dar și ard / soarele insomniac / circulă / prin coridoare / transparente” (Frumusețe).

„Pe fața apei / se mișcă versuri” (Doar contrastele), „cumva rămânem fără umbră” (Prințul a spus), astfel încât „ar trebui / eliberată lumina” (Când petele nu se văd), pentru că solomonarii „lovesc lumina de lumină” (Solomonarii) și observăm că „înghețase lacrima pe cruce” (Vârf).

În acest univers care se auto-creează, poetul ne spune: „voi scrie poate povestea / celor câteva dezlegări” (E mai simplu), fiind conștient că „mâinile care scriu / păstrează patima cheilor / ... mare lucru

să fii / cititor în imagini de sus” (Patima cheilor), cu toate că „un tablou nu seamănă cu altul / altă lume naște inimi fine” (Ochi în ochi) și ajungem iar „ca pe vremea / portretelor revoluției”, pregătiți de „costumare pentru război” (Chamois), sau „pe vremea fumului trăitor / toți credeau în reguli / deplin viscolite” (De ce trebuie).

„Pelerini ai / altor simțuri / trăim sub raze / inventate” (Daruri) și ești pus în situația să „iubești aripile mai mult / decât forța zborului / amenințată pe maluri de aer” (Aer și tălpi), așteptând „proaspăta posteritate zburătoare” (Vis asediat).

Volumul „Patima cheilor” al lui Octavian Mihalcea poate fi citit în multiple chei sonore, plastice ori stilistice și trebuie să recunosc faptul că lectura poeziei sale îți cere o anumită deschidere a sufletului și a minții, precum și o împătimită receptare a creației poetice ca mod de existență.

Prof. dr. Mihai POPESCU

Iarina ANDREI

‘tea’, linocut on paper and as a coaster mock-up design, 2020.

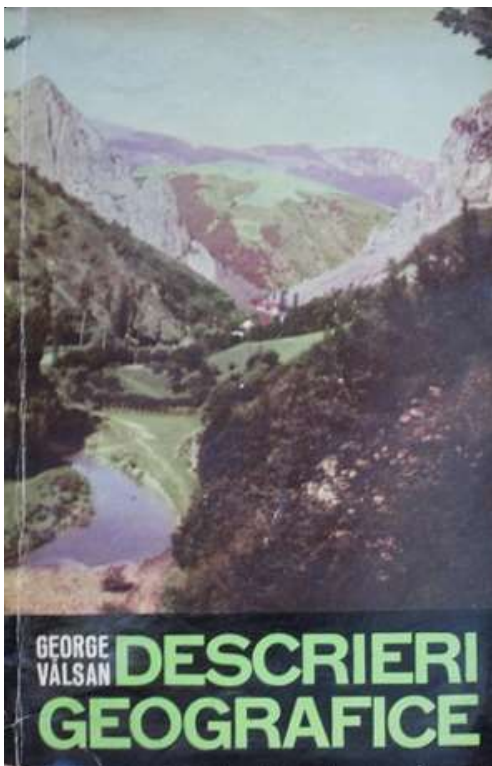
Geografie și poezie

Sînt două surori: Știința și Poezia; dar nu-ți vine să crezi că sînt surori.

Una, Știința, serioasă și avară la vorbă, se poartă prin lume sobru îmbrăcată, pieptănată la tîmple, interzicîndu-și orice efuzii sentimentale. Trăiește retrasă, în cămăruța sa numită „laborator”, unde mînuiește tot felul de crăticioare, borcane și sticlucțe cu moarte concentrată, băuturi de leac sau farmece de legat ploaia. E meticuloasă și ordonată pînă la manie, rigidă și de multe ori mărginită, fiindcă nu ține seama decît de logică, avînd privirile reci ațintite spre fantoma depărtată a ceea ce se cheamă adevăr, pentru priceperea căruia omenirea se chinuiește de mii de

ani fără să fie sigură că l-a înțeles vreodată. În definitiv, o persoană antipatică, de care ne temem fiindcă e puțin accesibilă, inumană și are puterea de a prezice viitorul - dar pe care o acceptăm fiindcă de multe ori, cu toată firea insuportabilă, ne dăruiește cu descoperiri sau invenții care ușurează traiul.

De Poezie se spune că a legănat în ritm și armonie copilăria omenirii. Aceasta înseamnă că e mai înaintată în vîrstă decît sora sa, Știința. Dar nimeni nu crede. Căci nu numai că îi place să se poarte tinerește, nu numai că adoră pînă la nebunie stofele scumpe, florile, bijuteriile și parfumurile dar e atît de convinsă de farmecele sale naturale, încît nu ezită să se arate în toată splendoarea nudității, cu un singur colan de rime bogate la gît și cu garoafă roșie prinsă în păr. Vorbește dulce, dar mult, de te ametește - și mai ales de Amor! Plînge și rîde cu fiecare din noi. Uneori se supără așa de grozav, că rămîi încremenit, întrebîndu-te în ce infern a găsit biciul de șerpi al cuvîntului cu care izbește. De altfel foarte simpatică, fiindcă înțelege slăbiciunile omenești — ba chiar, mai

întotdeauna, le încurajează; dar cînd ți-e frig și ți-e foame, ea îți oferă zîmbind cîntece tăiate în strofe calde și proaspete și te consolează, purtîndu-te prin stele, pe aripile imaginației.

Știință și poezie; rațiune și sentiment; ordine și capriciu; demonstrație și fantezie; adevăr, și ficțiune. Poate fi vreo apropiere între aceste antiteze? Să nu ne luăm după ce spune lumea. Făpturile superioare se respectă și se înțeleg, cînd se întîlnesc. Și locul de întîlnire e vasta grădină a naturii, pe care știința și poezia o iubesc și o cercetează. Iar din grupul de științe care se ocupă de natură, nici una nu se apropie mai mult de poezie, ca geografia.

Din această grădină a naturii, toți naturaliștii vin contaminați, mai mult sau mai puțin, de poezie. Astronomul, care măsoară infinitul cu cotul anului-lumină, vîntură nisipul stelelor și flutură vălul nebuloaselor, iese din cupola sa poleit de aur astral și aiurit de poezia spațiului. Botanistul, care se pleacă asupra morbidei frumuseți a unei orhidee ecuatoriale sau asupra paradiselor artificiale dintr-un fir de cîneapă sau o floare albă de mac indian, pleacă amețit de culori și parfumuri și chinuit de misterul creațiunii vegetale. Zoologul, care a fixat în colecția sa un fluture de Ceylon, își privește lung degetele prăfuite de flăcări și azur și se întreabă ce minune a îmbinat pe o aripă umilă atîta splendoare. Toți sînt nevoiți să recunoască poezia naturii, dar, ca oameni de știință rigidă, toți se silesc să rupă vălul de frumusețe și să disece natura, spre a smulge din adînc secretul adevărului.

Mai toate științele naturale sînt speciale, aleg un singur aspect al naturii, o singură categorie de fenomene. Într-o excursie, geologul caută fundul rîpelor, ciocănește stîncă, studiază așezarea stratelor

și nu vede restul naturii. În fața celei mai grandioase priveliști de munți, botanistul umblă cu ochii în pământ după buruieni rare, iar zoologul întoarce pietrele cu bățul ca să adune viermi, coropișnițe sau alte jivine cenușii, aproape invizibile, pe care le închide cu dragoste în cutia de tinichea verde, spre a le studia după toate canoanele științei, în laborator. Singur geograful caută să găsească un adevăr în însăși făptura multiplă a peisagiului, deci în natura nedisecată. De aceea, într-o excursie, geograful urcă înfi pe punctele dominante, de unde poate avea o privire panoramică asupra ținutului. Pe când științele speciale ale naturii procedează prin eliminare, prin simplificare, prin izolarea categoriei respective de fenomene, geografia nu poate face aceasta fără a repeta ce au aflat sau vor afla științele speciale și fără a renunța tocmai la obiectul său original. Căci partea originală a geografiei e tocmai în faptul că dă atenție raporturilor lăsate la o parte de științele speciale și asupra cărora științele speciale nu pot insista, fără a se depărta de rostul lor. Geografia e o știință sintetică a naturii, pe când mai toate celelalte științe naturale sînt analitice. Geografia s-a putut defini știința peisagiului, neologism pe care trebuie să-l întrebuițăm și noi, fiindcă expresia priveliștea e urită și insuficientă. Geograful e dator să studieze peisagiul în complexitatea sa, în care intră elemente de spațiu concret, dar mai intră și roca din care e închegată scoarța pământului, apele stătătoare sau curgătoare, viața, de la formații vegetale pînă la animale și grupările omenești și chiar atmosfera, care scaldă întreg peisagiul, îi dă lumină și culoare, căldură, vînturi și ploii.

Aceste elemente se îmbină deosebit, după loc și împrejurare. Fiecare element în parte e studiat amănunțit de științele speciale, dar variația, lor și mai, ales deosebita lor îmbinare în peisagiu sînt studiate de geografie, care astfel face treabă nouă și folositoare în domeniul științelor. Căci natura nu e tăiată în felii, cum ne-o arată celelalte științe naturale. Natura vie e unitară și complexă, iar complexitatea naturii este evidentă; numai de la ea se poate porni mai departe. De aceea, în geografie, importanța fundamentală are descrierea geografică, prin care se fixează fizionomia proprie a unui peisagiu, în caracterele sale permanente și obiective.

După cum se vede, poezia și geografia sînt vecine foarte apropiate și trăiesc în bună înțelegere. Nu e de mirare că întîlnim poeți cu simț geografic și geografi cu simț pentru poezia naturii. Ba mai mult, eu îndrăznesc să afirm că geograful cîștigă, asociind intuiția poetică spiritului său de sinteză, precum și poetul, cu alți ochi și cu altă intensitate, pătrunde în sufletul naturii, dacă are o serioasă educație geografică. Poeții, ca și turiștii, uită că natura nu e numai frumoasă și sentimentală. Înjosim natura, presupunîndu-i această mărginire. Natura e și inteligentă și cere să fie admirată, dar și descifrată în gîndurile adînci și subtile, pe care adesea le ascunde în aspectele sale.

Dar să nu confundăm cele două puncte de vedere deosebite, ale geografului și poetului, în fața naturii. E adevărat că amîndoi procedează sintetic, privesc natura în complexitatea ei și o descriu cu dorința de a desprinde fizionomia particulară a unui peisagiu. Dar fiecare o face pentru scopul lui deosebit: unul face artă și urmărește frumosul, celălalt face știință și urmărește adevărul. Unul caută în natură un răsunset sentimental și mai ales un acord sau un dezacord cu sufletul său; celălalt caută caracterizări desprinse de personalitatea sa, deci permanente și obiective și le caută în vederea unei explicații științifice. Aceste tendințe deosebite orientează în sens diferit descrierea geografică și descrierea literară, deși ambele au atîtea puncte de contact.

În fața panoramei Bucegilor, poetul va alege notele care pun în evidență cît mai plastic starea lui sufletească. Va arăta, sau va sugera numai, sentimentul de majestate sau de sublim pe care îl impune peisagiul. Va avea atitudine de adorare, de entuziasm sau de umilință față de măreția naturii. Desigur, va putea folosi și caractere permanente ale peisagiului: de pildă, va vorbi de masivitatea și înălțimea care domină prăpăstios valea Prahovei. Dar mai ales va folosi note subiective și impresioniste, redade prin imagini vii și neașteptate. Va exagera, dacă prin exagerare va mări efectul estetic. Va putea omite multe elemente de localizare, căci vagul și impreciziunea sînt uneori elemente estetice. Într-un cuvînt, va recurge la tot ce dă o viziune estetică intensă și nouă a naturii. Și cu cît

va fi un talent mai original, cu atât va face o descriere mai personală și mai reușită.

Geograful trebuie să renunțe la toate notele subiective. Știința are puțin contact cu sentimentele și persoana cercetătorului. Geograful va alege numai note obiective și permanente, adică fără legătură cu persoana sa, dar legate în toate timpurile de peisagiul descris. Căci numai acestea, caracterizează științific. Poate fi o frumoasă coroană de nori pe fruntea de piatră a Bucegilor, sau bubuitul unui tunet umplând de ecouri Valea Cerbului. Acestea nu caracterizează geografic. Sînt elemente trecătoare, care pot fi utilizate de poet, dar nu de geograf. Tot așa, geograful nu poate exagera sau inventa, căci s-ar depărta de adevăr. În schimb, el trebuie să insiste și să scoată toate urmările posibile din elementele spațiale: distanță, suprafață, direcție de orientare, altitudine, masă etc. Adică tot ce poate fi înregistrat pe hartă. Aceste elemente spațiale au mare valoare științifică explicativă și rău face geograful care nu s-a deprins să le întrebuințeze cu folos în descrierile sale. Idealul descrierii geografice e să caracterizeze astfel o regiune, încît să nu poată fi confundată cu nici o altă regiune de pe fața pămîntului. Pentru aceasta se impune, în primul rînd, localizarea spațială.

În caracterizările sale, geograful poate întrebuința, ca și poetul, imagini vii și originale, dar numai dacă pune în evidență un caracter permanent al ținutului descris. Într-o descriere geografică a Coastei de Argint, care a găsit oarecare prețuire, am insistat asupra simfoniei de culori, care se schimbă de la oră la oră, pe acest colț de țărm maritim. Tabloul conținea imagini poetice și, ce e mai grav, descria aspectele trecătoare ale unei zile. Dar această schimbătoare simfonie de culori pe Coasta de Argint nu e un element trecător, fiindcă însoțește toate zilele-cu soare, adică mai tot timpul anului, în acest ținut cu ploi foarte puține. Această coloratură delicioasă a peisagiului a atras mulțimea pictorilor, a adus o viață nouă coastei și deci a avut urmări geografice. Simfonia schimbătoare de culori a Coastei de Argint alcătuiește, așadar, o notă permanentă a peisagiului, care poate explica alte însușiri geografice. Este deci o notă de descriere geografică.

Am stăruit asupra condițiilor unei bune descrieri geografice, fiindcă îmi pare că uneori descrierile de călătorie privitoare la țara noastră se fac prea ieftine. Se coboară un gen literar, frumos și util, care cere chibzuință, alegere, multă putere de viziune și multă putere de sinteză. Cu ce ni s-a întîmplat nouă personal, de la trăsura pînă la hotel și restaurant, cu impresii culese în lungul drumului, cu arăturile întinse ca niște velințe, cu livada „smălțată” de flori, cu parfumul finului, cu murmurul pădurii sau vuietul pinului, cu apusuri de soare sau scîrșit de care, nu se descrie o localitate. Nici dacă mai adaugi amintiri istorice, data înființării mănăstirilor, convorbiri cu țărani, reflexii filozofice sau morale, economice sau culturale, nici atunci nu ai făcut mare lucru. În felul acesta nu ne facem cunoscută țara, nici nouă, nici străinilor.

Desigur, într-o călătorie, un spirit observator vede și lucruri de prisos și lucruri cu adevărat caracteristice. Astfel că, din cea mai slabă descriere, tot vei putea culege date folositoare. Dar de ce nu am face descrieri numai cu date folositoare sau originale? De ce nu am avea ambiția de a arunca inutilul și a păstra caracteristicul? E o măsură de disciplină, care ar mări valoarea poetică sau estetică a acestui fel de literatură și ar micșora volumul.

Adevărata, înalta descriere desprinde fizionomia proprie a peisagiului prin caractere obiective și permanente, dacă e pur geografică, prin caractere subiective intense și noi, dacă e pur poetică. În ambele cazuri, și geograful, și poetul - care uneori pot fi o singură persoană - trebuie să aleagă esențialul din mulțimea impresiilor, să pătrundă pînă la sufletul peisagiului, ca să-i descopere misterul și frumosul. Adevărata descriere a naturii e o poemă în care sufletul autorului vibrează în acord cu sufletul pămîntului.

**Fragment din cartea „Descrieri geografice”-
autor George Vâlsan**

IVAN MAZEPA, simbol al independenței Ucrainei, înmormântat în Galați

Violeta IONESCU

Înainte cu aproape un secol, exista în Galați, o stradă Mazepa. După demolarea vechiului cartier, acum avem două cartiere cu același nume: Mazepa I și Mazepa II. Mai mult, în Parcul Libertății de pe strada Basarabiei, există un bust al hatmanului Mazepa, ridicat în 2004, la inițiativa și prin participarea Ambasadei Ucrainei în România și prin efort comun, româno-ucraïnean. La acest bust, comunitatea ucraineană din Galați adună mulți participanți și face comemorări an de an în memoria acestui mare erou național al țării vecine.

Dar cine a fost Mazepa? Doctorul în istorie Teofil Rendiuk, ambasador al Ucrainei la București, a publicat recent o carte în ediție bilingvă - dar, din păcate, într-un tiraj destul de restrâns - prin care face cunoscut publicului larg viața și activitatea acestui mare om de stat. Din această carte, foarte documentată, cu ilustrații și argumente istorice, cu mărturiile ale unor istorici cunoscuți, desprindem câteva date importante. Ivan Stepanovici Mazepa s-a născut în 1640, la Podolia. A fost mai întâi pisar (funcționar al cancelariei domnești) pe lângă hatmanul Ucrainei, după moartea căruia a fost ales hatman al cazacilor din Ucraina. Țarul Petru I l-a numit Mare Cneaz al Ucrainei.

A fost un apropiat colaborator al domnitorului român Constantin Brâncoveanu, timp de 20 de ani! (Tot Teofil Rendiuk a scris o carte intitulată „C. Brâncoveanu și I. Mazepa. Pagini inedite de istorie”) La palatul lui de la Mogoșoaia, Brâncoveanu primea curierii lui Mazepa și îi găzduia. Prin efort comun, cei doi au tipărit împreună o Evanghelie în limba arabă, pentru creștinii ortodocși din Orientul Mijlociu. Brâncoveanu a trims la Alep tipografia, iar Mazepa a finanțat această lucrare. Ediția aceasta unicat are o pagină în limba greacă și o pagină cu versuri arabe elogioase, ambele consacrate lui Mazepa. Cartea a fost prefațată de Patriarhul Antiohiei de atunci, Atanasie. Interesant este că un exemplar al acestei Evanghelii-unicat se află acum în Biblioteca Academiei Române, cumpărată, în 1882, de la locotenentul Colonel Papazoglu, la inițiativa ministrului G. Tocilescu.

Se cunoaște că hatmanul Mazepa era un om profund credincios, care a făcut numeroase și bogate dani Bisericii Sfântului Mormânt de la Ierusalim și a lăsat cu limbă de moarte să fie dus și îngropat în acea biserică. Tot ce trimeea era prin cnezatele de la

Dunăre, pentru că turcii închiseseră accesul pe Marea Neagră pentru negustori, dar și pentru reprezentanții hatmanului care aduceau daruri prețioase creștinilor din lumea arabă. Acesta a fost și unul din motivele colaborării îndelungate cu Brâncoveanu. Tot Mazepa este cel care media corespondența dintre Brâncoveanu și Țarul Petru I.

Fiindcă Ucraina era controlată de țar, Mazepa dorea să se desprindă de despotismul rus și să-și caute aliați în Occident. Când s-a ivit ocazia, el a trecut de partea Regelui Carol al XII-lea al Suediei, în lupta de la Poltava, 1708, un act de trădare care l-a costat scump. Au fost înfrânți și li s-a permis să se retragă la Bender, în Moldova. Interesantă trebuie să fie scrisoarea de opt pagini a lui Mazepa către guvernatorul turc din Bender, Iusuf Pașa, în care el detalia toate motivele pentru care a trecut de partea suedezilor și cerea permisiunea să se instaleze la Bender împreună cu cazacii lui. Bătrân și bolnav, Mazepa a murit la Bender în 1709 și a fost înmormântat în satul apropiat Vranița, de unde, peste doi ani a fost exhumat și adus la Galați, în drumul spre Ierusalim. Numai că veneau căldurile și trupul neînsuflețit nu mai putea să fie transportat în regiunile calde. Așa că s-a luat hotărârea să fie înmormântat în biserica Mănăstirii Sf. Gheorghe, care atunci era lângă Precista și căreia i se mai spunea și „Ierusalim”, fiindcă era închinată Sfântului Mormânt de la Ierusalim.

În Rusia a fost numit trădător, iar Biserica Ortodoxă Rusă l-a anatemizat și nu și-a ridicat anatema nici astăzi. Drept consecință, timp de 300 de ani, au fost distruse toate documentele legate de existența lui. Multe au luat, poate, drumul marilor capitale ale Europei, dar pentru aflarea adevărului trebuie căutate și cercetate de oameni dedicați.

De-a lungul vremii, au urmat mai multe înhumări și deshumări, vreo șase la număr, potrivit vicisitudinilor prin care a trecut Galațiul. Astăzi, locul ultimei înhumări se cunoaște, dar după demolarea zidurilor bisericii și mănăstirii Sfântul Gheorghe, în 1964, și construirea de locuințe deasupra, nu se mai știe unde sunt osemintele lui. Cert este însă că memoria nu i s-a pierdut. În octombrie 2007, când președintele Ucrainei, Victor Iuscenco, a venit în România la Galați, el a lansat inițiativa înfrățirii orașelor Baturyn (vechea capitală a Ucrainei, unde Mazepa a fost hatman până în 1709) cu Galațiul, orașul unde a fost înmormântat. O inițiativă care încă nu s-a materializat, dar timpul, după cum s-a văzut, are răbdare...

Tulcea, 22 august 1872, seara

Sosirea piroscifului de pasageri Lloyd Austriaco nu avea niciodată o oră precisă atunci când venea - via Sulina și Varna - de la Constantinopol. De regulă, trebuia să sosească pe la ora 16:00, ora înaltei Porți, sau 14:00, după ora Londrei, un lucru atât de întortocheat pentru

tulcenii simpli încât aceștia știau că vaporul sosea după amiaza, uneori înainte de apusul soarelui, alteori când ziua se îngemăna cu noaptea. Explicația consta în faptul că uneori pirosciful era atât de încărcat cu pasageri și mărfuri, încât se târa ca o broască țestoasă până la debarcaderul tulcean, iar alteori sosea aproape țopăind pe valurile Dunării, cu vintrele goale și câteva zeci de pasageri plictisiți pe punte. Scorțoșii căpitani austrieci de piroscif se adaptaseră și ei la orarul oriental de la Sulina și Tulcea și, pentru a afla tulcenii când soseau, trăgeau sirena vaporului, prelung, cu multe mile înainte de a ajunge în apropierea orașului, astfel încât cei care trebuiau să ajungă la debarcader aveau tot timpul să se pregătească, să bea o cafea sau un ceai și să coboare agale din cartierele cocoțate pe dealurile Tulcei. Cea mai mare parte dintre ei erau gură cască care așteptau sosirea vaporului ca pe un spectacol de teatru. Astfel, o dată pe săptămână, sute de tulcenii se strâneau pe cheiul Dunării, în dreptul frumoasei clădiri a Lloyd Austriaco, în fața căreia se afla și debarcaderul, asistând gălăgioși, uneori chiar aplaudând manevrele complicate ale câte unui căpitan de piroscif care reușea să lipească vaporul fără nicio zdruncinătură de puntea de lemn.

Zeci de trăsuri cu birjari lipoveni așteptau aliniată clienții pe care să-i ducă, cu sute de bagaje, la casele din centrul orașului. Alte zeci de cotigi, legate de câte un măgăruș sau un cal mic și slab, se îngheșuiau să convingă câte un călător mai sărăntoc să-i transporte calabalăcul până acasă, pentru jumătate din prețul unei birje. Hamali vânjoși sau slabi, de îți era milă să-i dai să care și un coș cu bureți de

mare, își ofereau serviciile strigând în gura mare și înjurându-se între ei ca la ușa cortului. Printre toți, atenți să nu dea peste vreun cal năvăș sau un asin plesnitor de copită, o liotă pestriță de comercianți improvizați care încercau să convingă pe toată lumea, indiferent că era călător proaspăt sosit sau tulcean gură cască, să cumpere semințe prăjite de floarea soarelui sau dovleac, halviță, susan, alune de pământ sau de pădure, acadele colorate, felii de pepene, dovleac copt, struguri, stafide, portocale sau smochine. Aproape toată lumea striga, nimeni nu asculta, într-o atmosferă de adevărat iarmaroc, la care cele câteva zeci de pasageri străini ai piroscifului priveau cu gura căscată, neîndrăznind să coboare. Când lucrurile păreau că scapă de sub control, cheiul debarcaderului fiind mai aglomerat ca de obicei sau oamenii mai agitați, interveneau cei câțiva manafi trimiși de zapciul Kasim să mențină ordinea. De obicei, asistau tăcuți, urmărind și ei spectacolul fascinant al sosirii piroscifului, spărgând semințe de floarea soarelui sau dovleac, confiscate cu gesturi scurte din coșurile de papură ale negustorilor, care erau obișnuite cu dijma impusă de polițiștii turci. Când simțeau că se depășește o anumită limită în agitația oamenilor - sau plata salariilor fusese întârziată -, soldații începeau să împartă lovituri scurte cu nuiiele de alun, aduse special din Moldova. La prima vedere, acestea păreau inofensive, purtate de manafii mustăcioși din plictiseală sau ca să dea cu ele după câini. Lemnul subțire și elastic era însă mai rău ca un bici din piele atunci când era folosit cu izbituri puternice, cu elan scurt. Loviturile nu erau la fel de năucitoare ca cele de bătă de lemn de arțar sau de pat de pușcă veche, dar produceau o durere ascuțită, ca de mușcătură de câine. Acestea erau însoțite de țipete de durere, lacrimi și uneori de sânge.

Aristotel Platon Cantemir ieși din casă, călcând ca un prinț. După prânzul copios alături de cantaragiii portului, se retrăsese între pereții casei, unde trăsese un pui de somn, după obiceiul siestei din întreg Imperiul Otoman. Grecii îi spuneau simplu „somnul de prânz” și, dacă era mai lung de jumătate de ceas, se numea „somnul împărătesc”, pentru că nu și-l puteau permite decât fețele sus puse. Odihnit, se îmbăiașe apoi prelung în apele Dunării din fața casei, săpunindu-se bine cu o bucată de săpun de Marsilia, cumpărată destul de scump de la o prăvălie armenească din Bazar. Ezită în fața celor două rânduri de haine curate, curățate și călcate cu pricepere de menajera familiei Faimblat,

care se bucura de cei câțiva firfieri pe care-i primea de la Cantemir pentru spălatul hainelor și așternuturilor. Ultimele zile umblase în straie levantine, din cauza căldurii, dar și a lenei, fiindu-i mult mai comod să se îmbrace cu cămașa și pantalonii din in răcoros. În seara care urma, avea de gând să bântuie prin tavernele din port și să intre în discuții cu cât mai mulți oameni pentru a încerca să capete informații despre cele trei crime, gândindu-se cum era mai nimerit să se îmbrace: la fel ca majoritatea tulcenilor, alandala, comod și fără etichetă, sau nemțește, cu costum de lână, cămașă albă cu guler tare și manșete cu butoni.

Singura pereche de pantofi pe care o avea îl convinsese să opteze pentru prima opțiune: pantalon și cămașă din in țesut rar, împreună cu o canotieră, adică o pălărie de paie cu borurile mici și drepte. Cum spuneam, singura pereche de pantofi pe care o avea era turcească, din piele, având culoarea gălbenușului de ou, și erau atât de extravagante încât până și copiii întorceau capul după el pentru a-i privi încălțările. Kasim îi explicase că așa ceva purtau doar deferdarii, adică strângătorii de taxe din Constantinopol, ca semn distinctiv pentru negustori și aprecierea corespunzătoare. Faptul că valahul îi cumpăraseră pe o nimica toată, cu toate că erau de cea mai bună calitate, era o dovadă că fie nu i se potriviseră deferdarului, fie acesta murise și cizmarul rămăsese cu ei nevânduți. Pantofii, cu toate că erau foarte comozi, nu se potriveau cu niciun fel de haine, nici măcar cu cele levantine. Cantemir încerca să nu le acorde prea multă atenție, ținând capul pe sus, ocolindu-i cu privirea. Pentru a se obișnui, făcu un ocol pe la Oficiul poștal, unde, la ora prânzului, o parte din lumea bună din Tulcea venea pentru a lua ora exactă. Mica diversiune ocolitoare nu avu însă succesul sperat, pentru că ori de câte ori își cobora privirea, din greșeală, aceasta se oprea asupra pantofilor, care păreau două animăluțe care îi luaseră urma și se țineau după el, urmărindu-l. Nici mersul prin colbul portului nu-l ajută mai mult, doar că stratul fin de praf care se așeză pe pantofi reuși să mai atenueze puțin din strălucirea de aur a acestora.

Spectacolul oferit de cei care așteptau sosirea piroscifului Lloyd Austriaco era mai liniștit ca de obicei, poate și din cauza căldurii încă sufocante sau pentru că se aflase că numărul pasagerilor era mai mic în comparație cu alte dată. Pe chei așteptau doar câteva trăsură și cotigi, vizitii acestora stând de vorbă liniștiți cu hamalii și negustorii de mărunțișuri. Cantemir se

opri sub coroana bogată a unei sălcii plângătoare, mirându-se pentru a nu știu câta oară de cât de imprevizibili erau tulcenii: când agitați ca o turmă de miei, când picați într-o adevărată stare de letargie. O întrebare importantă și-o puse însă în minte: ce căuta la debarcaderul piroscifului de pasageri, din moment ce nu aștepta pe nimeni? Un răspuns fantasmagoric ar fi fost acela că spera să vadă urcând pe puntea vaporului o siluetă fantomatică, spre care toată lumea să arate cu mâna, strigând: uitați-l pe ucigașul celor trei greci bătrâni! Dar, cum acest lucru era imposibil, era de-a dreptul convins că nu era altceva decât unul din mulțimea de gură cască veniți fără nicio treabă la micul spectacol gratuit oferit de sosirea navei de pasageri. Sau, poate, un gând ascuns de a fugi din Tulcea de frica cadiului și a sorocului stabilit pentru descoperirea criminalului.

Toate aceste gânduri îi zburară la văzul unui marinar care coborî alergând de pe puntea piroscifului cu un vraf de ziare sub braț. Se apropie fără șovăire de un tânăr, englez după ținută și îmbrăcăminte, care zâmbi încântat la preluarea celor șapte-opt ziare, în timp ce îi strecura marinarului câteva monede. Fără să-l mai intereseze absolut nimic din ce se întâmpla pe chei și pe puntea vaporului, Cantemir se concentra pe prima pagină a ziarului din pachet, încercând să-i deslușească titlul... „Illustrated London News”, reuși să silabisească după câteva clipe lungi de concentrare maximă. Zâmbi mulțumit, ca orice miop fericit că a reușit să citească un text sau la fel ca un arcaș care nimerește cu săgeata un măr aflat la cincizeci de pași distanță.

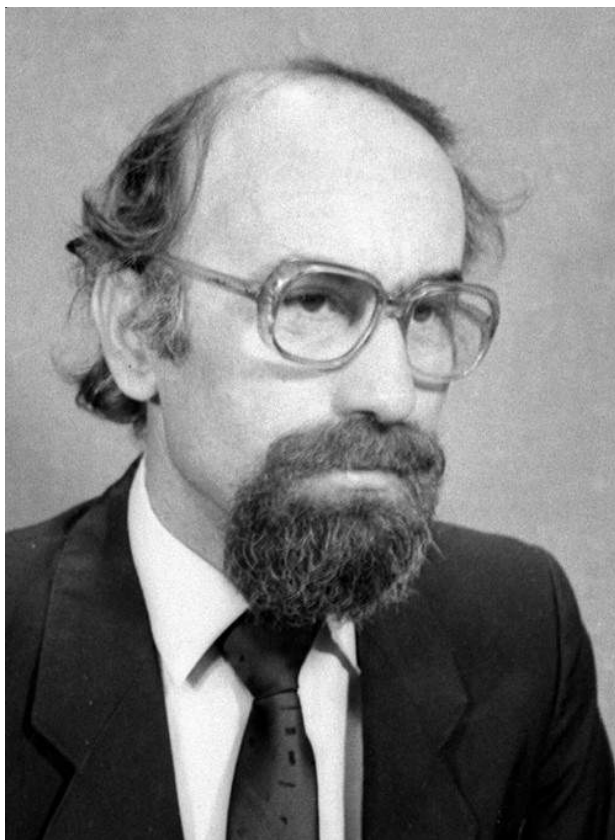
(fragment din romanul „Aventuri în Tulcea”)

„Aventuri în Tulcea” este un roman istoric de aventuri, cu desfășurarea evenimentelor în perioada otomană a Dobrogei și Tulcei, mai precis în zilele 20-23 august 1872. O adevărată involburare de crime misterioase, personaje mai mult sau mai puțin oneste, implicate în descoperirea făptașilor, într-un talmeș-balmeș de nedescris de etnii: turci, greci, români, ruși și chiar un misterios englez. Intr-un cuvânt, o veritabilă intrigă bizantin-orientală, cu răsturnări spectaculoase de situații, deducții a la Sherlock Holmes, făcute de scotocitorul cadilăcului Tulcei, Aristotel Platon Cantemir, cu vinovați închipuiți și făptuitori cât se poate de adevărați.

4. Sub pădurea de plopi eminescieni

Ion MANEA

Furia primarului Paris Mumuleanu Baldovin avea ceva teatral, ostentativ, în realitate, el era destul de calm, cine îl cunoștea bine avea tot dreptul să-și închipuie că, dincolo de masca îngrijorării maxime, era liniște, el era sigur că îl aștepta, luminoasă, coaptă, gata să fie culeasă din copacul fâgăduințelor, soluția. Hector Dobrogeanu Serea parcă îl și vedea întinzând lacom mâna dreaptă și rupând cu nesaț fructul de pe ram cu frunze cu tot.

În sala mică a Primăriei, în fața consilierilor Puterii așezați la masa ovală, fiecare cu câte un pahar de apă în față, Paris își începu pe un ton grav discursul:
- Domnilor prieteni, vă chemasem cu o anumită intenție, importantă, desigur, pentru că era în legătura cu descoperirea de la Lacul Dulce, dar cum între timp ticăloșii de tiaglezi și-au bătut joc de noi arcuind deasupra noastră caricatura aia de curcubeu, pe care ați văzut-o cu toții, în timp ce ei și-au tras peste cap o adevărată frumusețe, m-am adaptat și iată ce vă spun aici vouă.

Deja înfierbântat, primarul luă o înghițitură de apă și continuă:

- Spionii mei și-au făcut pe deplin datoria și au transmis din nenorocita de urbe vecină și dușmancă mai multe

informații prețioase. Aflați, dragii mei, și indignați-vă, se pare că este vorba de un fenomen artificial, ieșit din laboratoarele odioase ale inamicilor, căci, cum altfel ar fi, de vreme ce partea lor de curcubeu e superbă, iar a noastră, o inacceptabilă și insultătoare bătaie de joc. În plus, este vorba de un curcubeu anomic, cine a mai văzut până acum un curcubeu cu un capăt la ei și cu un altul la noi?

- Război! strigă plin de furie unul dintre consilieri. Să le declarăm război!

- Calm, colega, calm! îl repezi un altul. Să vedem ce ne mai spune domnul primar!

- Ei bine, iubiți concetățeni, adevărata problemă este alta! Dacă ar fi un curcubeu normal, el ar fi trebuit deja să se destrame, mai spălând câte ceva din rușinea noastră, dar, nu, tâlharii de vecini au conceput un curcubeu prelung, care ne va umili, cu partea noastră, după cum mi-au transmis agenții secreți, cel puțin trei zile, or, acest lucru nu este admisibil, noi trebuie să acționăm acum și aici, trebuie să ștergem de pe cerul nostru liber această stârpitură de fenomen meteo, această cruntă blasfemie!

- Ura!!!!!!!!!!!!!! se auzi prelung în mica sală.

Unanimitatea extrem de gălăgioasă a consilierilor îi umplu pieptul de bucurie lui Paris Mumuleanu Baldovin, iar prietenul său de nădejde, Hector Dobrogeanu Serea, simți și el cum partea din față a trupului său, de la gât spre abdomen, se umflă sub imperiul aceleiași emoții greu de descris.

- Să fim cumpătați, domnilor! Vreau de la voi propuneri, nu urale! reveni primarul.

- Eu zic să întocmim o declarație de indignare și revoltă și s-o trimitem Primăriei din Tiagla! se auzi.

- N-ar fi mai bună una de răzbi? întrebă un altul.

- Nu, nu! sări primarul. Până la război mai e! Mi se pare mai potrivită acum aia cu indignarea! Să se ocupe cineva de redactarea ei!

- Eu! se oferi unul. Voi merge chiar acum la ziarul „Chira liberă”, o să mă ajute fetele de acolo.

- Numai la fete te gândești! îi reproșă Paris Mumuleanu, mai mult în glumă. Bine, du-te! la mașina Primăriei, să ajungi cât mai repede!

Individul decolă imediat trântind triumfal ușa în urma lui.

- Acum, fraților, vă rog să stați prin preajmă, suntem cu toții mobilizați. Hectore, i se adresa apoi șefului de cabinet, tu o să declari stare de necesitate pe tot teritoriul orașului. Cetățenii trebuie să știe că suntem

pe picior de război! Eu merg acum la Zona 52, ținem legătura!

Imediat după ce consilierii părăsiră încăperea, Hector întrebă candid:

- N-ar trebui să merg și eu?

- Nu, tu stai aici, îmi ții locul.

Dădu să iasă, apoi se întoarse brusc și, cu o față dintr-o dată înseninată, îi spuse amicului:

- Hectore, am soluția!

- Știam eu! De aia te duce în 52! Ești mare, Parise, ești mare! Zău că ai har de mare conducător.

*

La „Chira liberă”, ziarul cel mai tare din Riabla, redactorul șef, juca biliard la masa din holul redacției.

- Salut! Am nevoie de ajutorul vostru! Chiar primarul m-a trimis! Întră consilierul direct în subiect.

Redactorul șef, Panait Istrătescu, PI, cum semna uneori, ridică tacul, îl îndreptă spre o tânără ce tocmai își făcea apariția și-i zise:

- Vezi ce vrea împărăția, ocupă-te de domnul reprezentat!

- Dar, șefu', eu scriu editorialul cu curcubeul dușman!

- Vezi, domnule, se adresa Istrătescu consilierului, ce probleme importante avem? Ce vrea primarul atât de urgent?

- O declarație de indignare și protest către ticăloșii de la Tiagla.

Bărbatul aruncă cât acolo bățul și spuse solemn:

- De așa ceva numai eu pot să mă ocup!

În timp ce cei doi bărbați lucrau de zor la prețiosul document, cetățenii de rând al frumosului oraș de la Dunăre puteau privi pe cer fenomene cu totul și cu totul stranii. Partea de curcubeu a Riabiei se destrămase și mai mult, ROGVAIV-ul spectrului se lățise enorm pe cerul local, devenise deja un fel de covor deșirat, cu margini zdrențuite, unul mobil, căci se mișca și la stânga și la dreapta, într-un fel de pendulare coloristică derutantă. Din când în când, covorul, sau, mai bine zis, preșul, dispărea, lăsând să se vadă scris, cu un roșu spălăcit, cu litere mari de tipar și cu semnul exclamării la urmă, cuvântul inacceptabil „Subdezvoltaților!”. După câteva minute bune, cuvântul dispărea, revenea pata destrămată de culori amestecate haotic, pentru ca apoi să apară, clar, revoltător de clar, dar cu verde de data aceasta, un alt cuvânt de nesuportat: „Ticăloșilor!”

- Noi, ticăloși? Auzi la ei, „subdezvoltaților”! Huo, troglodiților, voi sunteți ticăloși, cei mai ticăloși dunăreni, de la izvoare până la mare! Rușine! Să protestăm, fraților! se auzeau prin centru și chiar pe la periferii vocile liderilor informali, care îndemneau cu înverșunare populația pașnică a urbei la proteste și revoltă.

De prin crâșme, de prin apartamentele blocurilor cu patru și zece etaje, de prin căsuțele presărate spre mahalale, de prin magazine și școli, chiar și de la bibliotecă, de peste tot, riabilezi de toate vârstele ieșeau plini de indignare, privind spre cer și strigând cele mai dure insulte la adresa orașului din aval.

- Moarte tiaglezilor! Să-i ștergem de pe malul Dunării! La atac, fraților! Vrem cer liber!

Strigătura din urmă prinse cel mai mult în rândurile maselor largi, populare, astfel încât, în scurt timp, adunat în față imensei clădiri a Primăriei, un grup masiv de mai bine de cinci mii de localnici striga într-un cor impresionant:

- Vrem cer liber, vrem război Vrem cer liber, vrem război! Vrem cer liber, vrem război!

Deranjați de zgomotele stradale, redactorul șef și consilierul local lăsară pentru câteva clipe declarația la care lucrau și ieșiră pe balconul „Chirei libere” pentru a privi spectacolul străzii.

- Se îngroașă tare treaba! zise plin de o bucurie urbană nestăpănită redactorul șef.

- Hai să terminăm declarația! Acum ne sună domnul Paris! îl zori consilierul.

*

Nu este încă momentul potrivit pentru a vorbi despre Zona 52 spre care plecase primarul Riabiei. Trebuie știut însă că era vorba despre o amenajare militară secretă situată pe malul Lacului Dulce, ascunsă sub pădurea de plop eminescieni care străjuia partea de apus a uriașei întinderi de ape. Acolo, în subteran, se aflau toate secretele strategice și militare ale orașului. Doar primarul, șeful său de cabinet și prietenul de nedespărțit Hector, precum și șefii serviciilor secrete locale știau de acest așezământ vital pentru siguranța cetății.

Nu, nu este o greșală, pădurea de deasupra bazei secrete era alcătuită chiar din plop eminescieni. Și să vedeți de ce.

În urma cu vreo cincizeci de ani, primarul de atunci al Riabiei, Benjamin Scurtu, enervat la culme de puful plopilor canadieni de pe malul lacului, a poruncit adjunctilor săi să-i scoată pe toți, până la unul, și să pună în locul lor mlădițe de plop eminescieni.

- De unde, tovarășu', plopi eminescieni? au întrebat subalternii.

- N-ați auzit de plopii fără soț, incușilor? a întors primarul întrebarea.

- Am auzit, să trăiți!

- Ei, atunci mergeți cu specialiști locali la București și luați semințe, butași, rădăcini, nu știu, vă privește, ca să-i plantați în locul ălor capitaliști, străini de ființa neamului nostru! Ați înțeles?

- Am înțeles, dar plopii eminescieni nu sunt la lași, la Veronica?

- Nu, dobitocilor, la București, la Cleopatra! Vă dau și adresa, strada Bastiliei, fostă Cometei, pe lângă Piața Romană, la numerele 2-10 Acolo stătea burghezo-moșiera Cleopatra Lecca, de care se îndrăgostise poetul nostru sărac și exploatat și ea, netrebica, nici nu se uita la geniul național, care știți cât de frumos era.

Nu se știe cum au procedat adjuncții, dar, în scurtă vreme, în urma buldozerelor care au neantizat pădurea cu puf capitalist, apărură falnicii plopi eminescieni, umbroasa pădure de azi.

Înainte de a fi interzis accesul persoanelor particulare, pădurea fusese un mare punct de atracție turistică, băieții și fetele de liceu veneau aici și-și recitau reciproc, la umbra plopilor, din Eminescu, mai ales „Scrisoarea a III-a”, „}mpărat și Proletar”, „Sara pe deal” și „Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie”. Veneau și ceilalți riabilezi, de toate vârstele și de ambele sexe, cu brânză și roșii, cu bere, vin și Pepsi, ca să ia masa în pădure, la iarbă verde. După interzicerea accesului, și chiar înainte, cei care aveau balcoanele spre pădure puteau vedea târziu în noapte stele, uneori chiar și luceferi mai mici care cădeau cu grație peste plopi, iar unii erau gata să jure că dinspre lac venea un cântec de doină sau de jale, alteori răsuna prin văzduh un vers bezmetic, abia șoptit, „Codrule, Măria Ta...”. Dar legendele erau doar legende și numai ce se ascundea sub ele era esența esențelor...

Acesta era adevărul, iar acum primarul Paris Mumuleanu Baldovin se afla chiar acolo, sub plopi, la mare adâncime, discutând într-un buncher cochet cu managerul general al bazei 52, generalul Agamemnon Arcașu. E inutil să adaug că i s-a spus Baza 52, doar ca să nu fie confundată cu mai vechea Arie 51, făcută de americani tot pe malul unui lac, tot dulce, cu numele lui Groom Lake.

Good morning, Vietnam

Mulți ani în urmă, oceanul Pacific, medic de bord în flota română. Prin porturi închiriem casete. Butucănoase, cu bandă. În singurătatea apelor ne adunăm la careu. Între filme unul tulburător.

DJ-ul unui post de radio militar, în Saigon.

Post care ar trebui să țină ridicat moralul unor tineri trimiși carne de tun, să le dea un sens prin muzică, ritm muzical și verbal, să-i fure din făgașul propriului EU în căușul trimfalist-optimist a unui NOI care vrea să încalce realitatea complexă a vieții. Radio Saigon, malina de luat repede. Un tip charismatic care reușește să călărească imposibilul, DJ-ul scund, emoțional, răcnind în fiecare dimineață când soarele se ridică și aurește apa Mekongului, din rărunchi, disperat optimist.

- Good morning, Vietnam!

Un om care se implică în realitatea ce se vrea simplificată, care înțelege că și vietnamezul este om, care înțelege că oricât ai trișa sângele este sânge, carnea este carne și adevărul nu e schemă și maniheism solemn.

Povestea DJ-ului este povestea unui om înfrânt sufletește prin omenie și înțelegere.

În final este trimis din Vietnam, nu a fost o piesă care să se potrivească în acel puzzle în care nu trebuie să gândești, nu trebuie să simți, trebuie să faci ceea ce ți se ordonă.

Film care degajă violent fără a fi expresionist durere, lipsă de sens, triumful mecanicului asupra viului. Totul încheat în răcnetul cu zeci de nuanțe din fiecare dimineață.

- Good morning, Vietnam.

Tinerii marinari pe nava noastră se salutau zbierând și ei, în imitație, formula care era o subtilă și inconștientă cerere a dreptului lor la viață. Subversiv film!

Un stat nu-și permite ca cetățenii și mai ales militarii să fie și oameni.

Vioara care scotea acele sunete stranii ale tulburării, automatismele și stereotipurile fiecăruia se numeau Robin Williams.

Când a murit aveam să aflu că a fost un copil supraponderal, singuratic, care se juca singur multiplicându-se în voci distincte. Va ajunge celebru actor de comedie, păstrându-și fragilitatea.

A râde din română vine de la slavul râdați, a plânge cu hohote. Râsul-plânsul românesc...

Sinuciderea prin spânzurare a lui Robin este eșecul nostru colectiv de a găsi un răspuns și un sens.

Good morning, Vietnam!

Rămas bun, Robin!

Să ne aștepți!

Nicolae Bacalbașa

Gheorghe Bacalbaşa

Poema de cuvinte

De pe înaltele culmi, din adânc
 Din stânca singurătăţii
 Țâşneşte izvorul cuvintelor
 Se vor rostogoli
 Se vor amesteca cu alte cuvinte
 Vor crăpa în silabe
 De atâta rostire își vor pierde înțelesul
 Rătăcitoare prin lume
 Vor deveni măloase și leneșe
 Aș vrea să te pot spăla în rouă cuvintelor
 A cuvintelor fragede, a vorbelor nenuntite
 În rouă lăstarilor de cuvinte
 Să te întind pe un pat de consoane
 Ca pe o țarină neîntoarsă
 Să ți se ridice dintre coapse găurile și hăurile
 Cu miresme de ierburi sălbatice
 Să presar peste tine vocale
 Să te ningă cu a-uri, cu o-uri, cu e-uri
 Zevzece și vesele
 Să-ți împletesc o cunună de verbe
 Să-ți anin diftongii de sfârcuri
 Să-ți încrustez în lobul urechilor
 Cuvintele matcă născătoare de alte cuvinte
 Acoperind nuditatea cu borangicul rostirii
 Să te încing cu paftale de litere
 Tu te vei arăta cuminte și resemnată
 Așteptând să se întâmple
 Apoi o să ne privim unul pe celălalt
 Părtași amândoi la miracolul clipei
 Menită să dureze o clipă
 Risipindu-și pe loc frumusețea
 Precum țipătul dintâi al născutului.

Autumnală

Pășim ținându-ne de mână
 Pe aleile parcului
 Scâlțați în lumina înșelătoare
 O lumină de primăvară

Un cer albastru deschis
 Cer de acuarelă
 Având culoarea copleșită de apă
 Un albastru subțire
 O lumină în creștere
 Purtătoare de promisiuni
 Un cer de Aprilie
 Dar suntem în Octombrie
 Pășim pe aleile parcului
 Și astupă-ne ninge galben
 O atingere vinovată
 Cu degetele întrepătrunse
 Îmbrățișându-se deget cu deget
 Pășim pe aleile parcului
 Pas după pas, pas după pas
 E un parc liniștit
 Departe de hotarele singurătății
 Și ne ținem de mână
 Ne purtăm amintirile
 Fiecare cu amintirile lui
 Când ne ținem de mână
 Pășind peste fastuosul covor vegetal
 Cu nuanțe de galben și roșu
 Juliето, Dumnezeu ne privește
 Ne întinde covorul
 Ne consideră VIP-uri.

Revista EX PONTO

text/imagine/metatext

Este o revistă trimestrială publicată de Editura EX PONTO și SC.INFCON.S.A Constanța. Apare sub egida Uniunii Scriitorilor din România, cu susținerea Filialei „Dobrogea” a Uniunii Scriitorilor din România și cu s p r i j i n u l ROMDIDAC.S.A.

București. **EX PONTO** se dorește o publicație ofensivă, de actualitate, deschisă schimbului de idei, lipsită de inhibiții și complexe provinciale, călăuzită de spirit polemic, exigență, obținându-și reputația din notorietatea semnăturilor și consistența textelor, un instrument de identificare a unui spațiu și a unei elite intelectuale. În cele trei segmente ale sale - text/ imagine/metatext - prevalează: literatura originală - poezia, proza, memorialistica, teatrul - traduceri; prezentarea unor mari artiști contemporani ai imaginii și reproduceri color după lucrările acestora; cronicile, eseurile, studiile de critică și istorie literară, de estetică și comparativă, de filosofie, istorie, arheologie, antropologie, cercetare științifică, artă, interviurile, dezbaterile etc. Publicarea unor materiale în limbi de circulație: engleză, franceză, italiană, spaniolă, germană face din revistă o publicație cu deschidere maximă către spațiul european. Întemeietorii revistei (octombrie 2003) au fost Ioan Popișteanu, Ovidiu Dunăreanu și Paul Prodan.

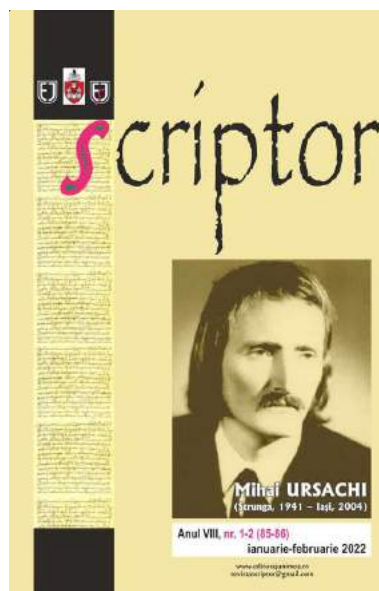
EX PONTO nr. 3-4 (70-71) anul XIX iulie-septembrie • octombrie – decembrie 2021 găzduiește materiale semnate de Angelo Mitchievici (editorial), Gheorghe Marțea (Eseu), Dumitru Cema (Istorie literară. Aniversări), Arthur Porumboiu (Un poet, un poem), Eugen Uricariu, Letiția Vladislav, Doru-Mihai Mateiciuc, Liviu Apetroaie, Oana Cătălina Bucur (Poezie), Gheorghe Schwartz, Ernesto Mihăilescu (Proză), Diana Dobrița Bîlea, Ioan Florin Stanciu, Marina Cușă (O carte în discuție), Daniela

Varvara (Festivaluri literare), Mihai Capsa Togan, Oana Mioara Arhip, Antonio Doda (Tineri poeți), reproduceri după lucrările pictorului Gheorghe Constantin, Luiza Barcan, Lelia Rus Pîrvan (Evenimente comemorativ), Diana Dobrița Bîlea, Ion Fercu, Monica Grosu, Gabriel Rusu (Interpretări), Nastasia Savin, Alina Costea, Mihaela Meravei, Luvian Gruia, Vasile Catană (Lecturi), Bogdan Pascal, Marian Dopcea, Anastasia Dumitru, Gheorghe Șeitan, Stoica Lascu (Tulcea cultural literară), Luminița Stelian (Dobrogea), Radu Petcu (Arheologie), Constantin Cheramidoglu (Biblioteca pontică), Nistor Barbu (Balcanistică), Marian Moșneagu (Marea și oamenii ei), Ionuț-Daniel Țuca, Dan Norea (Clubul umoriștilor constănțeni).

Revista se difuzează prin abonamente și direct de la sediul redacției. Aceasta poate fi citită integral și gratuit în arhiva sa pe www.expono.ro

Revista Scriptor

A fost fondată în anul 2015 cu sprijinul Primăriei și Consiliului Local Iași pe fond de centenar național, unionist și în prag de semicentenar al Editurii Junimea. *La o primă vedere*, după cum bine spune fondatorul publicației, *Scriptor e un fel de Dacia*

literară redivivus, prin componența echipei manageriale (Lucian Vasiliu, Liviu Apetroaie, Vasilian Doboș ș.a), prin format și prezentare grafică, prin același ritm de apariție, prin „transferul” unor colaboratori de la dispăruta publicație kogălniceană.

Revista apare o dată la două luni, în format mare, cu pagini parțial color destinate mai ales segmentelor de artă. Găzduiește, în principal, în cele aproximativ 150 de pagini, poeme și secvențe de proză din cărți care urmează să apară cu precădere la Editura Junimea, traduceri, cronici literare, interviuri și dialoguri. Revista semnaleză în câteva rânduri însoțite de imagini

ilustrative aproape toate cărțile care apar la mai toate editurile din țară în perioada anterioară apariției numărului curent.

Redacția este formată din: Cezar Baci (secretar de redacție, tehnoredactare, site web), Frăguța Zaharia (redactor, cap limpede, corectură, dosar de presă), Ema Luca (tehnoredactare secundară), Cornelia Apetroaie (secretariat Junimea-Scriptor, pagină de Facebook), Cătălin Narcis Dănilă (distribuție). Livia Iacob, Șerban Axinte și Ioan Răducea sunt redactori colaboratori.

Scriptor, anul VIII, nr. 1-2 (85-86), ianuarie-februarie 2022 găzduiește materiale semnate de: Mihai Ursachi, Dragoș Pătrașcu (Poemul desenat), Maria Ceauș, Ioan Tudor Iovian, Claudiu Liviu Onișoară, Ioana Sandu, Liviu Vișan (Un poet, O pagină), Viorel Bucur, Cătălin Croitoru, Dragoș Voicu (Proză), Emina Căpălnășan, Laura Carmen Cuțitaru, Cristina Florescu, Ruxandra Gheorghe Negrea (Semper ad meliora), Constantin Cubleşan, Doru Scărlătescu, Lucian-Zeev Herșcovici, (Eminesciana), Ioan-Aurel Pop, Gheorghe Cliveti, Lucia-Gabriela Munteanu, Ioan Scurtu, Ion Țurcanu, Liviu Ioan Stoiciu (historia magistra vitae), Vania Atudorei, Grigore Ilisei, Robert Șerban (Colloquium), Ioan Răducea, Vasile Iancu, Nicolae Busuioc, Menuț Maximilian, Cristina Hermeziu, Lucian Scurtu, Elena Vieru, Ioan Holban, Ioan Alexandru Tofan, George Vulturescu, Gruia Novac, Stelian Țurlea (muți magistri sunt libri), Ștefan Afloroaei, Nicu Gavriluță, Leo Butnaru, Christian w. Schenk, Sorina Dănăilă, Mircea Radu Iacoban, Emil Coșeru, Călin Ciobotari (aqua script), Livia Iacob, Simona Rackova (et in arcadia ego), Ion Hadârcă, Simona Modreanu, Alexandru Călinescu, Oltița Cîntec, Grigore Tinică, Petru Bejan (Premiile naționale Negruzzi 200).

Revista **Scriptor** poate fi procurată de la Librăria *Cezar Ivănescu*, Iași, Librăria *Orest Tafrali* a Universității *Alexandru Ioan Cuza*, Iași, Librăria *Cartea Românească Educațional*, Iași, Palatul Culturii (Complexul Muzeal Național Moldova), Iași, sediul redacției Junimea-Scriptor, Iași și Librăria *Mihai Eminescu* din București.

Revista Caiete Silvane

Este o revistă de cultură editată de Centrul de Cultură și Artă al Județului Sălaj, sub egida Uniunii Scriitorilor din România, a Consiliului Județean Sălaj, a Consiliului Local și Primăriei Municipiului Zalău. Apare până în data de 20 a fiecărei luni în urma unui protocol de colaborare încheiat

între: Consiliul Județean Sălaj; Instituția Prefectului Sălaj; Primăria Zalău; Direcția Județeană pentru Cultură Sălaj; Muzeul Județean de Istorie și Artă Zalău; Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” Filiala Zalău; Biblioteca Județeană „Ioniță Scipione Bădescu” Sălaj; Inspectoratul Școlar Județean Sălaj; Arhivele Naționale Filiala Sălaj; Cenaclul literar „Silvania” și Centrul de Cultură și Artă al Județului Sălaj.

Revista **Caiete Silvane nr. 204** găzduiește materiale semnate de: Daniel Săucă, Viorel Mureșan, Imelda Chința, Carmen Ardelean, Marcel Lucaciu, Menuț Maximilian, Gheorghe Glodeanu, Gabriela Moale, Gyorfi-Deâk Gyorgy, Simona Ardelean, Gheorghe Moga, Teodor Sărăcuț-Comănescu, Florin Horvath, Viorel Gh. Tăutan, Doina Ira-Tăutan, J. Otto Szatmari, Alice Valeria Micu, Alexandru Jurcan, Ioan F. Pop, Marin Pop, Ioan Oros-Podișan, Wesselenyi Miklos-fiul, Laurențiu-Ștefan Szemkovics, Carmen Secere, Lucian Perța, Diana Zlate, Lucia Bibarț, Traian Parva Săsărman, Somogyi Vengli Judith, Simona Ardelean, Daniel Mureșan, Ioan Bunta, Silvia Bodea Sălăjan, Daniel Săuca împreună cu Alexandru-Bogdan Kurti, Corina Știrb Cooper, Gyorfi-Deâk Gyorgy și Viorel Mureșan.

Abonamentele la revistă se pot contracta prin oficiile poștale, factorii poștali, prin redacție (telefon 0260-612870) sau online: www.caietesilvane.ro.

O nouă apariție editorială

KATIA NANU, PRIMĂVARA FEMEII ÎN GALBEN

Violeta IONESCU

Binecuvântați sunt cei care știu să ofere, iar scriitorii sunt, de regulă, niște darnici. Cel mai nou dar al scriitoarei KATIA NANU este PRIMĂVARA FEMEII ÎN GALBEN, carte apărută la Editura PHOEBUS din Galați, o carte de suflet, pentru suflet, o carte-surpriză, de o altă factură decât cele scrise de ea până acum, o carte-poem, așa cum o anunță și titlul. Este un caleidoscop de întâmplări, aparent fără legătură unele cu altele, dar toate țesute cu grijă în jurul „femeii în galben” și a „primăverii” ei.

Dar cine este acest personaj misterios, nenumit, care ține în vraja ei destinele tuturor, care merge înaintea sau în spatele nostru, care vine și pleacă de niciunde, pe negândite, această omniprezență de care nimeni nu o poate prinde? Înfricoșătoare și tentată, cine poate fi și de unde vine, câți ani o fi având - e tânără?, e bătrână? - și până când se va-nvărti pe aici, prin lumea noastră, alegându-și soții?

Nu știm. Și nu ni se spune. O vedem, însă, prin ochii celei care o vede: „Merg exact în spatele

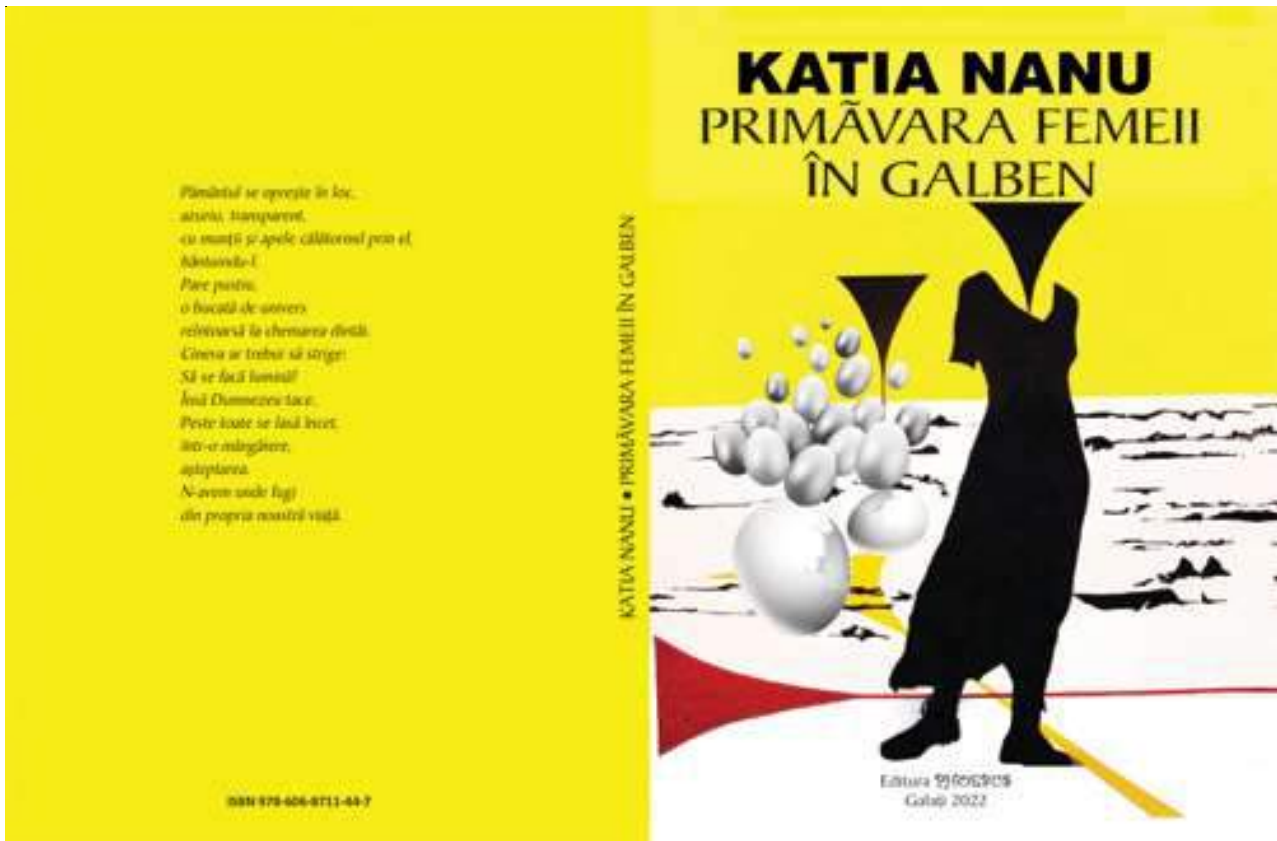
ei. Poartă o scurtă din galben muștar, cu guler din blană. O frumusețe! Geanta micuță îi atârână pe un umăr, ridicându-i inegal marginea hainei către umărul drept. Are pantaloni negri, drepti, pantofi din piele cu talpa plată, părul îi flutură pe umeri, iar ochelarii negri, de soare, acoperă partea de sus a feței, completând misterios masca neagră, elegantă”.

Cartea este despre viață și moarte, într-un joc mult prea absurd pentru a fi acceptat de cine rămâne pe pământ, „cu ochii în soare”. Katia Nanu spune lucruri serioase, jucându-se, ca și când nu ar fi vorba despre ea și ai ei. E o părere de autobiografie, dar trebuie să știm că biografia autoarei, prin profesia de ziarist pe care a avut-o, se întinde dincolo de aria ei personală. După ce își trăiește propriile bucurii și dureri, ea își însușește binefacerile și durerile trăite de ceilalți, ca și când ar fi fost ale sale. Și e foarte greu să trag o linie despărțitoare, fiindcă sufletul Katiei e mai mult, mult mai mult decât se vede când o privești. Ea și-i amintește aici pe toți cei pe care i-a iubit și i-a pierdut, rude, prieteni, colegi, cunoscuți și necunoscuți, cu regretul că nu i-a putut păstra. Și din fiecare pierdere, locul rămas este umplut cu bucuria pe care i-o mai pot da cuvintele:

„Ce folos că oamenii mei de suflet au fost, toți, fără excepție, niște flăcări care încălzeau lumea între ei și orizont, din moment ce au plecat ca atâți necunoscuți și se odihnesc sub câte o piatră de mormânt precum toți cei răposați înaintea lor.”

Și a scris pentru ei, și în locul lor, pentru că scrisul, se știe, eliberează, are această putere magică. Scrisul este un risc asumat, ca mersul pe sârmă între două turnuri gemene. De acolo, de foarte de sus, cazii sau zborii. Te prăbușești sau te salvezi. Katia a ales să se salveze, a fost întotdeauna o luptătoare. Pe ea o ridică harul pe care i l-a dat Dumnezeu de a depăși momentele critice, de a se elibera printr-o răsturnare de situație. S-a depășit mereu pe sine și i-a ajutat și pe alții să se depășească. Nu i-a lăsat. Nu a lăsat-o inima să-i lase!

„Nu prea știu cui prodest varianta aceasta îmbunătățită a mea, rămasă văduvă de prieteni, de

oameni în care să-și rezeme nemulțumirile, uimirea, teama. Și, cel mai grav, parcă umblu stând, pentru că lumea actuală se învâрте în ea însăși, se ascunde, culcușindu-se în propria găoace, ca un melc mort”...

În final, preaplinul se revarsă și ea simte că a venit momentul dezvăluirilor esențiale. Sufletul, cel mai ascuns melc din câți cunoaștem, a ieșit la soare:

„Dau jos fardul de pe obraz/ strat după strat/ mă dezbrac de el ca o ceapă de haine/ mă dezgolesc în fața oglinzii/ de toate retușurile./ Decojesc masca/ dezlipesc zâmbetul/ șterg conturul privirii./ dau jos vopseaua de pe buze.../ îmi privesc ridurile din care curg anii,/ anii trecuți, anii trăiți.../și mi se umple sufletul de raze./ Mă însoresc pe dinăuntru/ mereu mai tânără,/mereu mai departe.”

Este interesant, halucinant chiar, cum reușește ea să treacă granița aceea subțire dintre realitate și imaginație. Cum visul completează realul, acolo unde a rămas descompletat, cum dialoguri care nu au avut timp să se întâmple, se produc cu aceeași lejeritate ca și cum ar fi fost posibile. Nu, asta nu se cheamă nebunie, este comunicare perpetuă cu ființa cu care ai fost cândva una. Se întâmplă pentru că îl cunoști, cel mai bine dintre toți, poate, știi cum gândea și nu poți să crezi că nu gândește și acum, când nu mai e...

Mi se pare extrem de aproape acest mod de a fi în relație permanentă cu cei care nu mai sunt, de vreme ce la focurile aprinse odată păzește o vestală care nu le lasă să se stingă.

Fiecare capitol - și asta e o noutate - se încheie (la toți nasturii) cu un poem. Ideea se dă peste cap și trece în transcendent, se dematerializează și, nu te părăsește brusc, ci te lasă să meditezi mai mult asupra ei. Un abur care persistă până și pe copertă este acesta:

„Pământul se oprește în loc,/ azuriu, transparent,/ cu munții și apele călătorind prin el,/ bându-l./ Pare pustiu, o bucată de univers/ reîntoarsă la chemarea dintâi/ Cineva ar trebui să strige:/ Să se facă lumină!/ Inșă Dumnezeu tace./ Peste toate se lasă încet,/ într-o mângâiere,/așteptarea./ N-avem unde fugi/ din propria noastră viață.”

Foarte inspirată coperta plasticienei Anca Tofan, care dă, și aici, o probă a uriașului ei talent.

TREI CĂRȚI DESPRE BASARABIA

Radu MOȚOC

Așa se intitulează lucrările prezentate de Nicolae Iorga la sfârșitul volumului: Neamul Românesc în Basarabia.

Primul ales de istoric, este lucrarea lui I. H. Zucker, despre care mărturisește: „între cărțile de la Pașcani, în jud. Ilfov, ale bibliotecii lui Alexandru Dimitrie Ghica, Domn și apoi, la 1856, Caimacan al Țării Românești, se păstrează și o broșurică de care până la vizita mea acolo nu aveam nici o cunoștință, precum nu pare s-o fi cunoscut nimeni dintre istoricii noștri sau dintre cei ce s-au ocupat de Basarabia.

Ea se cheamă: **Basarabia. Observații și cugetări, cu prilejul unei șederi de mai mulți ani în această țară.**

Autorul este dr. **I.H.Zucker**. Lucrarea, de 86 de pagini, s-a tipărit la Frankfurt pe Main în anul 1834 și prefața autorului este din 1 mai 1834. Pe o foaie de legătură, autorul a scris o dedicație franceză către Ghica, atunci Domn muntean”.

În continuare N. Iorga prezintă pe scurt lucrarea lui Zucker: „Este o ciudată amestecătură de capitole dintre care unul expune pe scurt drumul din Bucovina, pe care l-a făcut Zucker, cu douăzeci de ani în urmă. Altul se cheamă poșta în Basarabia, cu care a trebuit să facă cunoștință drumețul. Al treilea capitol poartă titlul Chișinău și este destul de bogat. Câteva pagini sunt consacrate moldovenilor și limbii moldovenești și valahă.”

Ciuma de la 1829 și holera de la 1830 sunt subiecte care îl preocupă pe autor care era medic. N. Iorga avea să-l caracterizeze astfel: „**Zucker** era un bun observator, are un spirit cumpănit și drept, un străin nepărtinitor și fără trufie față de noi, un medic milos, o inteligență în stare să găsească totdeauna legăturile și să tragă concluzii. Fusesse și în măsură să cunoască bine pe românii din Basarabia, și chiar pe ardeleni “. Aflăm că **Zucker** a stat într-un târgușor la 5 mile de Chișinău, unde a fost pe vremea holerei din 1830. Cu un an înainte a lucrat la carantina de la Sculeni, împotriva ciumei.

Referitor la populația din Basarabia, N. Iorga îl citează: „Noua clasă de moșieri își cumpără un caftan moldovenesc oarecare și se îmbogăți foarte repede în marea mișcare economică ce cuprinse Basarabia. Între ei firește că grecii și armenii luău locurile cele dintâi. Cei mai mulți dintre negustori sunt evreii poloni, care fac desigur a treia parte din populația întregului oraș. **Zucker** recunoaște că în cea mai mare parte

sătenii basarabeni sunt români. Bucuria de oaspeți este o deosebită însușire a moldoveanului de orice stare”. Când se referă concret la moldoveni, **Zucker** este foarte bine informat: „Țăranul moldovean e cu totul lipsit de învățătură, dar nu prost. Cei mai mulți dintre dâșii vorbesc cu o limpeziciune și hotărâre, care se întâmplă numai rare ori la țăranul german.

Femeia e mai harnică decât bărbatul, care doarme iarna, pe cât timp ea lucrează din furcă. Ea ține așa de curat căsuța ei săracă, încât cele mai multe țărănci germane, s-ar rușina văzând-o. După vechea datină moldovenească, țăranul este dator cu douăsprezece zile de lucru pe an, care se prefac cu socoteli viclene, în optsprezece până la douăzeci și fără dijma produsului. Țăranul nu poate să plece de pe moșie. I se dă atâta pământ câte vite are. Interesantă este și descrierea legată de răzeși, care sunt considerați urmașii celei mai vechi, mai bune și mai viteze boierimi.

Astăzi, spune **Zucker**, ei sunt numai țărani mai bogați pe locul unde din casa strămoșului s-a făcut un sat întreg. Partea fiecăruia, se vede din spița neamului, din arborele genealogic, ea atârnă după numărul de copii ce a fost într-o ramură.

Vânzarea terenului trebuie să se facă totdeauna la un alt răzeș, la un frate de moșie. Puțini țărani sunt care să nu aibă boi și câte unul bogat are 20-30 de capete cornute și de cai.

În final **Zucker** prezintă Basarabia după anexare.

La început erau cinci districte: **Ismail, Akkerman, Bender, Orhei, Hotin**. Din Bender s-a desfăcut un nou district al **Leovei**. În fiecare district era un ispravnic, cu comisari, un tribunal cu un judecător, 2-4 asesori și un procuror. La Chișinău stătea guvernatorul, procurorul provinciei, Guvernul și Camera de conturi. În **Chișinău** se clădise un palat pentru Mitropolit. Abia se începuse lucrul la biserica catedralei, când veni vestea că va sosi împăratul Alexandru I, care întreba de obicei despre grădini. Așa se face că s-a hotărât facerea unei grădini publice în fața catedralei. Se aduseră mii de copaci de pădure și anotimpul fiind prielnic, cei mai mulți se prinseră.

A doua lucrare este scrisă de I.G. Kohl

Nicolae Iorga avea să-l prezinte pe acest german cu anumite detalii interesante: „Al doilea călător în Basarabia este un om de știință, cunoscut

autor de călătorii, și un scriitor vioi și spiritual, german așezat în Rusia.

I.G.Kohl a pornit în 1838 să facă o cercetare a ținuturilor Rusiei de sud. A văzut Crimeia, Odesa și partea de curând anexată teritoriul dintre Nistru și Prut, Moldova Țarului.

Descrierea sa de călătorie, **Reisen in Sudrussland**, a găsit o bună primire, și în 1847, autorul trebuia să dea o a doua ediție, la Arnold din Dresda și Lipsea”.

Călătorul fu ispitit să vadă **Cetatea-Albă**, o veche cetate genezeză, un vechi port de negoț și apărare al Moldovei, care avea cel puțin 13.000 de locuitori, față de 28.000 de astăzi, spune N.lorga la 1905.

Oficial însă se numărau numai 2.600 pentru că **Akkermanul**, era un adăpost al tuturor celor care nu puteau înfățișa pașaport, adică al oamenilor fără de căpătâi. În ciuda amestecului de oameni, **Kohl** crede că poate deosebi: evreii, armenii, printre care și hangiul său, gruzini, greci, germani, din multele sate de coloniști, ce înconjura cetatea, ruși, maloruși și lipoveni pescari, bulgari din colonii veniți după 1812, francezi și moldoveni de-ai noștri.

Kohl pleacă să vadă **Boazul**, golful de la Mare, prin care se încheie Nistrul. În cale el găsește un sat de alsacieni, cu preot polonez, mari dușmani ai luteranilor.

Călătorul german ajunge la Nistru în față Benderul, venind din noul oraș **Tiraspol**. Vede cetatea **Benderului**, cu „strașnic de înalte ziduri și turnuri groase rotunde. Câteva biserici mari, noi. În cetate stă un regiment de infanterie, cu o baterie. În târg, se văd moldoveni, evrei, armeni, bulgari, maloruși. Turci nu mai sunt de loc, firește; timpurile lor sunt amintire doar de un minaret singuratec, ce se ridică dintr-un maidan”. Despre satul vecin, Varnița, călătorul știe să spună povești cu privire la Carol al XII-lea. Oamenii și-ar fi adus aminte încă de dânsul, și vorbesc despre comorile pe care, în beciuri adânci, le păzește fata Craiului pribeag, ce-și așteaptă încă mântuitorul.

Chișinăul e ținta cea dintâi a călătoriei. N. lorga îl citează: „Han armenesc, cu obiceiuri rusești. Oraș enorm ca întindere, pentru numai 40.000 de evrei, ruși, tătari, moldoveni, turci, armeni, bulgari”.

Kohl numără 800 de familii, negustori de vite, cu mii de capete de cireadă și neapărat, grădinari. Nemți (200 de luterani, cu biserică) francezi (la școlile nobilimii, trei de toate), greci, polonezi și încă câteva neamuri mai puțin numeroase. Pe evrei îi socotește la 15.000 de oameni, mai mulți decât la Odesa.

Ei fac toate afacerile cu produse. Au o sinagogă și șapte școli. Țiganii își exercită meșteșugurile tradiționale. Pomenește și de familii vechi din Basarabia precum: un Balș, cel mai bogat proprietar basarabean, un Sturdza, o Catinca Ghica, pe care Kohl o socotea a fi sora Domnului muntean de atunci, Alexandru- Vodă. Observă și menționează că în mahalale sunt basarabeni în căsuțe cu cerdac din lemn și ferestre împietrite. Dar face și o precizare legată de negoțul de lemne și exportul de 8.900.000 vedre de vin. Urmează o schiță istorică asupra românilor.

Sentimentele moldovenilor față de stăpânirea rusească este diferită față de simpatia pentru fosta cârmuire turcească. I s-a spus că atunci plătea numai cel bogat, pe când săracul nu dădea chiar nimic.

Acum însă trebuie ca toți să plătească mai mult, iar cu deosebire cei săraci. Țăranul moldovean nu putea să vadă cu plăcere străinii. Ei se simțeau concurați și amenințați.

În casa de poștă, **Kohl** prețuiește covoarele moldovenești.

Ajuns la Bălți, călătorul este nevoit să poposească mai mult datorită unei stricăciuni la trăsură. Așa se face că poate aprofunda atmosfera de la Bălți. „Târgul numără 9.000 de locuitori și are un vestit bâlci-iarmaroc- de vite. Se strâng 8-12.000, ba chiar 20.000 de capete de vânzare. Multe vite se cumpără de austrieci, exportul basarabean în Austria fiind de 50.000 de capete. Dintre cei 4.500 de locuitori din anul 1838, 4.000 erau moldoveni și evrei, cam tot atâția din fiecare neam.

La Bălți trăiau 26 de boiernași și 13 boieri, nobili deplini. Târgul era înființat pe moșia boierului Catargiu”.

De la Bălți în sus, se simte apropierea Bucovinei. La Lipcani, pe Prut, este așezată una din carantine, celelalte fiind la Sculeni, Leova, Reni și Ismail. Ostași moldoveni în uniforme rusești pe malul drept, ce se ține de Moldova. Un evreu bătrân, născut în Hotin, unde merge călătorul nostru, zugrăvește viața turcească de odinioară, în Hotin: Erau 30.000 de locuitori, turcii erau oameni buni, care stăteau liniștiți în cetate, lăsau pe fiecare în voia lui și nu căutau să schimbe lucrurile cu de-a sila. Cei mai mulți beau apă, pe care o aduceau de la Prut, care era mai bună decât cea din Nistru. Negustorii turci aduceau dulcetuți din Constantinopol, pe care puteai să le cumperi cu două parale.

Această descriere se încheie cu remarcă că un evreu neamț, care trăiește în Basarabia, vorbește rusește, leșește și moldovenește.

UN AUTOR ROMÂN CONTEMPORAN

Nicolae Iorga pune în valoare un alt scriitor, care face multe referiri la Basarabia. Istoricul îl descoperă cu mare plăcere și amintește multe din articolele acestui scriitor.

În ziarul bucureștean *Cronica* din acest an, 1905, a apărut asupra Basarabiei de astăzi, o serie de articole, care nu au mai fost mai deloc ținute în seamă, cu toate că fără îndoială ele nu sunt lipsite de valoare. Autorul studiului, intitulat: „**Basarabia și trecutul ei (1712-1905)**”, este **Dumitru C. Moruzi**, fost subprefect în Dobrogea, este un basarabean emigrat în România, care cunoaște împrejurările din țara sa de obârșie. Domnul D.

Moruzi scrie bine, foarte colorat și energic, în icoane splendide uneori. Domnia sa are cunoștințe de politică foarte întinse și dovedește o iubire de neam pe care n-o întunecă nici anumite rânduri neașteptate de batjocoritoare pe care le aruncă amintirii aceluia cortegiu al lui Ștefan cel Mare, din iulie 1904.

N. Iorga mărturisește că nu intenționează să reproducă părți întregi din frumoasa carte, dar dorește să noteze unele informații noi, mai prețioase, fiind puse alături cu acelea din cărțile germane pe care le-am analizat, și cu notele basarabene ce formează temeiul acestei lucrări.

D. Moruzi, afirmă **N. Iorga**, își arată părerea de rău că românii din alte părți cunosc prea puțin Basarabia, că poezii acestui popor nu au cântece și pentru dansa, și îi îndeamnă să vadă biserița tainică de lângă **Tribujeni**, săpată într-o stâncă înaltă de peste o sută de metri de la nivelul apelor visătoare ale Răutului. Și **N. Iorga** regretă că nu a văzut aceste locuri superbe. Legat de viața creștină din satele basarabene este amintit acest pasaj: „Preotul, dacă nu știe românește, este un străin, îi calcă în biserică numai femeile și copiii, care și ei nu au a face decât cu icoanele și nu cu slujba. Și mai străin este dascălul de la școală, care se încredințează repede că moldovenii sunt proști, își iau leafa și lasă o muncă zadarnică. Pe țărani, funcțiile nu-i atrag. Rareori săteanul se lasă a fi ales în consiliul județean permanent, care hotărăște despre drumuri, școli, biserici, și ajutorarea de tot felul locuitorilor”.

Legat de căsătorii, se menționează că soldații de pe graniță nu au acces să se însoare cu o basarabeană. Iar cei ce vin în mijlocul lor, lucrători, coloniști, nu-i țin în seamă deocamdată, ci îi așteaptă să vie la limba, la datina moldovenească, fără de care nu se poate frăție și încuscire.

Despre România, spune **Moruzi**, că țaranului basarabean ar avea păreri stricate și rele, ce li s-ar fi pus înadins în cap. Românii ar fi pentru ei un neam de moldoveni, amestecați cu unguri și bulgari, regele, un străin, un neamț de altă lege. Dar din scurta lui experiență, **N. Iorga** afirmă că lui nu i s-a confirmat această rătăcire la țărani basarabeni.

I s-a părut că ei cred numai într-un mare neam moldovenesc, ce se întinde în sus, în jos, în dreapta, în stânga, peste Nistru și peste Prut, până unde încep liftele. Mîine, dacă s-ar deschide Prutul, această strălucită minune ar fi pentru dânșii un fapt obișnuit, ca și cum lucrurile, după o mică zăbavă, și-ar fi luat iarăși înfățișarea firească, lăsată de la Dumnezeu.

Boierimea e bine cunoscută lui **Moruzi**, afirmă **N. Iorga**, care din cea mai înaltă boierime el însuși, a cunoscut încă de prin anii 1850 mai toate familiile nobililor români ai Basarabiei, pe un Iorgu Balș, care și-a lăsat pentru un orfelinat curțile din Chișinău, pe un Iordachi Catargiu, care a primit la el, în 1877, pe împăratul care mergea la război, pe atâția alții care, dintr-o generație acum dispărută, se făleau de a fi boieri moldoveni, vorbind între ei românește.

Moruzi arată mai departe cum fiii acestor boieri au trebuit să urmeze Universități rusești, să îmbrace uniforma de cadeți în regimentele Țarului, numai ca să rămână nobili și să se bucure de multele drepturi, care au rămas până astăzi în mâinile acestei clase.

Dar iubirea de pământ nu a dispărut odată cu iubirea de neam.

Astfel s-a format o a doua generație de boieri români basarabeni, care trăiau pe lângă străini din toată lumea.

Dar tot **Moruzi** amintește de păstrarea datinei în mâncare, în sărbătorile zilelor mari, păstrarea iubirii pentru duiosă noastră doină pe care „patrioții ruși cu idei pansavliste o ascultau cu ochii plini de lacrimi”.

În continuare autorul acestor scrieri amintește că: „La porțile Chișinăului, în jurul orașelor de provincie, ca și în satele cele mai depărtate, pretutindeni unde a fost, sau unde s-a înființat un nou sat românesc, rămâne pentru vecie, ca port, limbă și obiceiuri”.

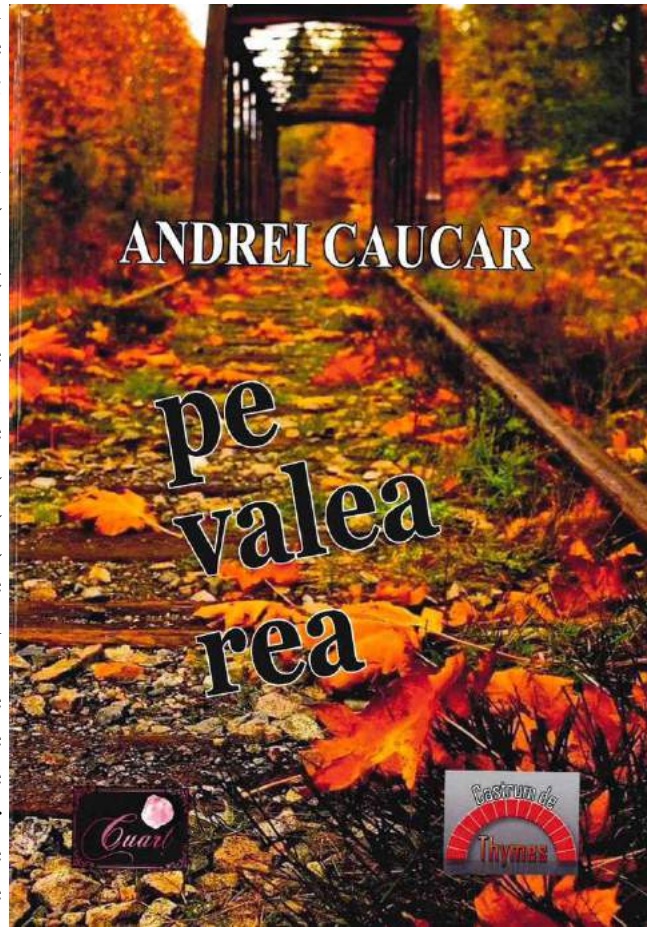
În încheiere **N. Iorga** atrage atenția și altor surse importante legate de Basarabia precum: „**Cele două lucrări ale lui Zanfir Arbore intitulate Basarabia în secolul al XIX-lea** (din 1899, cu hartă) și **Dicționarul geografic al Basarabiei** (1904)”.

3 ianuarie 2021

OBSCURIZAREA FRĂMÂNTĂRILOR INTERIOARE

Octavian MIHALCEA

Găsim în volumul lui Andrei Caucar, *Pe valea rea* (Editura Castrum de Thymes, Giroc, 2021), accentuări lirice cu dorința neabătută de a detecta esențele, fiorul incandescent ocultat adeseori în contingent. Suplicierile existențiale hrănesc versurile cărții, odată cu inevitabilele pasiuni care modifică fără încetare stările intime. Una dintre atitudinile la îndemână e constituită de cvasicontinua evaziune în metafizic și transfigurare. Aici, chiar și pietrele internalizează variate accepțiuni. În solitudine se pot pune bazele viitoarelor tușe care alină. Un soi de insurgență însoțește nelipsitele gânduri cu nuanță sepulcrală: **“realitatea mă privește ca proasta// dacă n-ar fi visurile m-ar mânca/ cu toți care nu s-au mutat în munții iluziei/ noi o ducem bine și s-ar putea s-o ducem și mai bine/ dacă golim dulapurile minții/ și plecăm în viață fără suspinuri/ așa cum pleacă unii pe deal/ să-și sape în dreptul pieptului/ o groapă pe care nu scrie nimic”**. Iluziile se profilează prin timp, printre priviri abisale ce nu exclud cromatizări impresionante. Edificările onirice au o mare însemnătate pentru poezia lui Andrei Caucar. Sunt vizitate stări și teritorii inedite, lunecări elocvente cu asumată pericolozitate. Recunoaștem frământările sinelui în numeroase poezii, ironii nedisimulate încercând să ne îndrepte și către alte căi interpretative. Totuși, **“var nestins gri tristețea”**. O posibilă explicare metaforică a modificatelor ascensionări lirice: **“de câte ori am vrut să te uit nerăsărito/ de după colțul cu bijuterii sentimentale/ tu nu iubești niciodată pe nimeni/ te prefaci că te-ai predat apoi ucizi/ unii cred că ești**

poezie ce se întâmplă/ cu nopți care duc nicăieri”. E profesată cu intensitate obscurizarea. Iluzia ia valori maxime. Patima poetică invadează viața și visul, ecou al unei insularități ideale. Somnul ne transportă în felurite circumstanțe, nu de puține ori bizare. La Andrei Caucar, căutările se intersectează cu anumite paradisuri artificiale unde paradigma etică primează. Deschiderile cerești sunt așteptate cu înfrigurare. Cât despre cele ulterioare vieții, **“crezi că știi și nu știi nimic// moartea s-ar putea să fie un înger/ care să-ți taie gâtul/ mai adânc decât crezi/ și apoi să te uite îngerul/ sub o lumânare**

care nu există”. Deși adeseori supusă metamorfozelor, tristețea nu poate părăsi ființa poetului. Cu o necesară ironie sunt parcurse zile aproape sălbatice, fracturante. Binele și răul comportă din ce în ce mai mult o relativitate dureroasă.

Versurile lui Andrei Caucar, din cartea *Pe valea rea*, impresionează prin pluridimensionalitatea care nu exclude enigmaticul perpetuu. Într-o prefață incitantă, Daniel Marian îl portretizează astfel pe Andrei Caucar: **“Poetul-soldat, într-o luptă inegală pentru păstrarea părților luminoase în matricea existențială, se vede pus în ipostaze ce sunt pornite să vâneze slăbiciuni ori superficialități pentru a trage linie și a aduna, în fapt mai mult a scădea repede trecutul, a plasa prezentul și a interzice viitorul...”**

Motto: Poezia este o joacă a minții care ne ajută să nu ne pierdem mințile (S.B.)

Silvia BITERE este născută pe 18.01.1977 în România, Constanța. Publică poezie și proză scurtă. Este membru al Uniunii Scriitorilor din România, Filiala Sud Est din luna decembrie 2015. Debutază cu poezie în anul 2012, cu volumul de poeme „De-a Coraline”, Ed. „Grinta”, Cluj-Napoca, România, volum ce este nominalizat la premiile „Mircea Ivănescu” în anul 2013. Cărți publicate:

- „De-a Coraline”, Ed. Grinta, Cluj-Napoca, 2012
- „Gri Kamikaze”, Ed. Eurostampa, Timișoara, 2013
- „Povestiri cu scaun la cap”, Ed. Eurostampa, Timișoara, 2014 (proză scurtă);
- „S-Via Del Mar”, Ed. Grinta, Cluj-Napoca, 2015
- „Să spunem puțin lucrurilor pe nume”, Ed. Eurostampa, Timișoara, 2016 (poezie);
- „Pentru că existase cândva un om”, Ed. Rafet, Râmnicu Sărat, 2018 (poezie)

elogiu lui coraline

totul este un elogiu adus vieții coraline
prezența ta vânzătoarea de la magazinul cu dulciuri
taximetristul din gară cerșetorul din vitrină
totul un elogiu că trăim
și ne explicăm fiecare gest în decor
de la micul secret nedescifrat în piatră
până la simpla atingere a degetelor între ele
mai e un pas până la cunoaștere și e păcat
e păcat că omul nu știe
și nu vede prin el pasărea din metal
am să caut în tot acest timp o soluție
prin care să evadăm din lume cu tot cu monștrii noștri
să nu-mi asurzească timpanul vreun sunet îți spun
o nu accept să fiu întreruptă din ce încă nu am găsit
privește strada asta coraline
îngustă până la Dumnezeu e plină de sfinți odioși
deghizați în paparude așteaptă vreo mântuire
de unde coraline
din puhoiul de glezne scrântite din ciobul din talpa
femeii
de unde să le dau neavutul
aștept definiția ca și tine

din revelațiile lui coraline

privită de sus coraline era cum s-ar spune într-un fel
anahoretă discret de la tălpi până la brâu
nălucă dincolo de toate un vas din lut
din care să tot bei izvorul cu zimbri
pășea

Silvia BITERE

prin mine înfloreau oameni
auzeam sforăindu-le ușor somnul sângelui
când mă ridicam se clătinau ca livezile încărcate
coraline scotea atunci dintr-un sac idei
le răspândea prin văi
nu am cum să demonstrez existența noastră
ți le dăruiesc ție
și-am plâns ca un copil la marginea podului
sau ca un pui de anticrist abandonat sub măr
de ce mie de ce eu coraline
și începeam să gravităm
coraline m-a bandajat la ochi
să nu vezi ce se-ntâmplă
e spre binele nostru mi-a zis în șoaptă
dar simt i-am răspuns sacadat
simt cum se zbate aripa în mine
te vei opri într-o bună zi
e doar iluzia mai multor adevăruri
și-am adormit cu Dumnezeu lângă picioarele ei
și era adevărat

din nemulțumirile lui coraline

*(coraline avea o pasiune ascunsă pentru un
anume louis lambert
uneori cocheta cu doamna hanska doar ca să-
mi facă mie în ciudă
adevărul este șocant cum că ea coraline nu
realiza sau poate că masca*

*foarte bine invidia unora de a accede la ceva ce
 nu le era dat să primească
 și atunci mă ținea pe mine probabil pe post de
 subaltern calificat în arta
 cuvântului gratuit mizând în unele momente ale
 sale pe lipsa mea de discernământ
 și asta doar pentru că într-o zi îndrăznisem să-i
 dau bună dimineața panterei roz.)*

o furtună irefutabilă o ridicase pe coraline
 aproape de neant
 și ea cu rochia-i vaporosă de abia apucase să
 schițeze
 cu degetul ei firav un cerc în aer
 când fusese chemată de grabă la telefon să rezolve
 problema celor doi nori cățarați pe soare
 eu stăteam întinsă în hamac cu gheață la glezne
 sorbind discret printr-un pai din bambus
 suc de sfeclă roșie și așteptam firește furtuna să mă
 ia
 să mă ducă lângă coraline
 pe marginea decorului pescăruși grăbiți
 îmi spulberau gramul de încredere
 că voi trăi s-o văd pe coraline
 îngropată cu cinste printre muritori
 și nu știu ce s-a întâmplat
 că nu a mai venit
 furtuna nu a mai venit
 m-am enervat pe coraline că-și bătuse joc de noi
 am trântit pescărușii la pământ
 am stors câțiva nori de vlagă
 mi-am împachetat hamacul
 l-am aruncat în grădină cu lehamite
 și-am închis telefonul
 ...
 alo? alo?

cauza lui coraline

*(coraline fusese condamnată la moarte pentru
 accedea. asta nu se mai întâmplase de la
 aristotel încoace. nu știam dacă să-i spun ceva
 sau să tac. totuși i-am spus. nu mai bine ne
 prefacem că suntem zei. ca să ce. ca să fim
 ignorate sau arătate cu degetul cum deseori
 este acuzată pantera roz de antropomorfie? a
 replicat sec dar cu aplomb. mai bine mor.)*

liniște.

...
 era într-o sâmbătă cu mult soare
 parcă o văd pe coraline cu flori în păr
 mirosind a iarbă și a nufăr
 din când în când îmi stropea la rădăcină viața
 era felul ei de a-mi mulțumi că exist
 (timidă își ascundea sub un pomete o aluniță
 de care mă îndrăgostisem
 când trecusem prin lanul de iasomie)
 și la ea totul era viu
 curgea prin văi despletită
 și la ea râsul era din tălpi
 se înălța din ele
 vezi ce văd și eu
 eu vedeam un suflet
 nu ai cum să vezi un suflet - mă certa frumos
 o iubeam

lumea se schimba
 la picioare mi se arăta peștera lui daniil
 alunecam între uitare și Vreau Să Fiu coraline
 și ea
 ea ca un miel dus la tăiere îmi țesea fir prin coastă
 abia șoptind - am să te salvez ca pe tezeu din creta

Iulia IACOB

După 9 ani de studiu al pianului ca elevă a Colegiului de Muzică „Sigismund Toduță”, cu peste 30 de premii la olimpiadele și concursurile naționale și internaționale de interpretare și compoziție muzicală, Iulia Iacob a fost elevă la Liceul Teoretic „Mihai Eminescu”, palmaresul ei îmbogățindu-se în această scurtă perioadă cu peste 70 de premii și mențiuni la concursuri de creație literară. Alături de publicarea mai multor creații proprii (poezii, recenzii, proză) în diferite reviste literare și volume colective (Steaua, România literară, Orașul, Clujunimea literară etc.), dar și participări la festivaluri literare (precum cele trei ediții ale „Literaturii Tinerilor” sau Festivalul Internațional de Poezie „Ion Monoran”), cele mai importante realizări ale Iuliei sunt debutul literar din noiembrie 2015, cu volumul de autor „Era glaciara” și volumul de poezie „superzgomot” (iunie 2017), ambele apărute la Editura Napoca Star. Din anul 2019 este studentă la Universitatea de Arte și Design din Cluj-Napoca, secția Istoria Artei, unde, fiind aproape de artă și per total de întreaga sferă culturală, se concentrează pe o abordare transdisciplinară în realizarea de proiecte culturale și expoziții, în timp ce „nucleul” său dual, format din muzică și poezie, se materializează în diverse proiecte de compoziție muzicală (versuri, voce, instrumentale etc.). Actualmente lucrează la următorul său volum de poezie, intitulat „partea sănătoasă”.

cobora

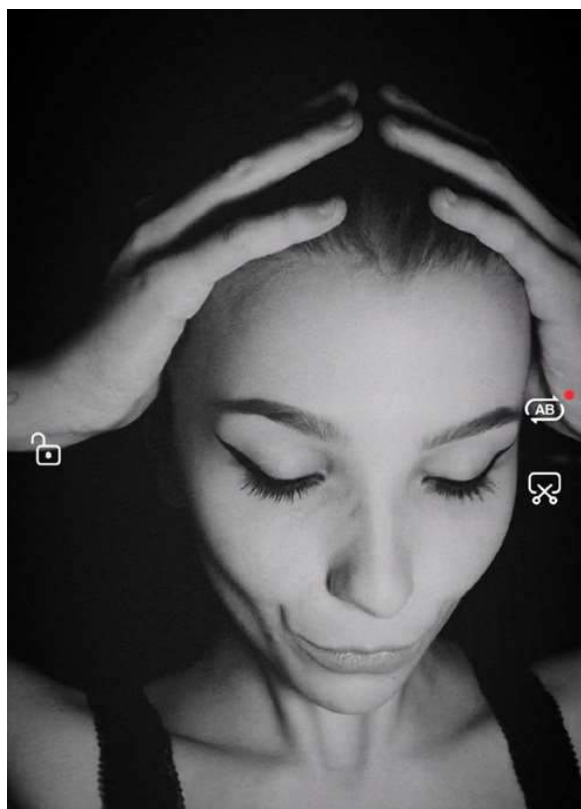
pe când
încerca să-și aranjeze inima în piept de parcă
un os
tot
nu
voia să-i pocnească potrivit la loc

mădălina sub tavanul verde-al geloziei
sânge lozuri și pastile
își trăia tristețea invers/ zicea
la finalul zilei nu găsesc pe nimeni

și asta-i bine

nevrozele altora ca o foarte strâmtă geografie

nu prea vedea bine oamenii dar
vedea binele din oameni
verde iar verde în palme
câte zile verticale poți să...

și nu dormea prea bine/ își
învingea des propria carne
când bătea din palme mai tare
ca să nu o-nghită inima în bătaie
trec
zile
verzi
pisicile ei titirez o
înscriau într-un coșmar concentric
semi-fericit semi-
terifiat când
tavanul mai cobora puțin

partea nomadă

vorbeam în gol de parcă
mi se îndesase o batistă în plămâni
era gara nedumerit de rece umilitor de rece cu
șinele ca niște degete înghețate pe un
piept de pământ/ era
somnia de leghe al căpruiului gării
mestecând oamenii
către mormânt

iubeam în gol de parcă
mi se îndesase o batistă în inimă
iubeam cu
șinele deșirate din mine ca

fire de păr ce-și sunt una alteia
ștreang

pe pământul sângelui
cu genunchii la
pieptul pământului
șezum
și
plânsem

cântec de netrăire de
băltire a sinelui cântec de năruire cu
pieptul sângelui sângerând
pământ peste mine

trezirea câmpiei în munte și invers
ziua înviată ca ochi negru înconjurând
înconjurând
... când se rupe nevăzutul dintre doi oameni ca
dintele de copil într-un
măr cărnos un
bolovan de zeamă ce
decide înfrângerea de lapte

înfrângerea de moarte venită ca laptele
cu mirosul de bronz al
unui sân frumos de
mamă tânără
moartea tălăzuind ca laptele
stors dintr-un
sân obosit ca
luna în fazele ei intermediare

... niciun plin nu își obosește sieși
doar
imperfectul ca un sân ce nu poate fi golit
de litrul ultimului său picur
doar imperfectul se lasă extenuat de
lipsurile sale

culcuș de gloanțe legănat în lapte pielea
ta pietriș alb cu ape portocalii ce
nu potolesc setea/ draga mea
coastă zâmbindă și răutăcioasă
îngropată sub mâinile ăstora
coasta ta care-ți conține esența –
cum reînvii tu din ea
fără
materia-cârjă a altuia
dar
întocmai materia ajunsese să doară și să te
ardă ca un seceriș de stele
născându-ți la nesfârșit esența
din coastă

miezul ei ai devenit
chiar tu și-așa
esența a ajuns
coaja pe care trebuia s-o
jumulești ca să
ajungi la ceva...

salina
și acum mai vine
soarele
peste noi ca apa când îmi
zbăteam inima pește/ zicea
știi cum se pescuiesc
peștii care înoată prin soare
cum se
transformă o rază sărată
în cârlig/ cum se
transformă o femeie
frumoasă sărată
în cârlig
într-o horă prin pietriș
când vioara cântă nămol
știi cum se
trage o femeie frumoasă
ca apa sărată ca soarele
la mal

trunchiul
se răsuceau rafale de fulgi pe umeri de aer ca
lame de fulgi pe umerii mamei

măsură cu măsură
se depunea zăpadă
ca un corp alb care se
descompune

ENIGME DEZLEGATE: RIVALITATEA BRĂILEANO-GĂLĂȚEANĂ (I)

Gheorghe FELEA

Indubitabil, prezența a două orașe-port la Dunăre, la nici 20 de kilometri depărtare unul de altul, surprinde și incită. Miraj al Dunării, spațiu matriceal cu plăsmuiri mitice, topos al tuturor intereselor și sursă de reverie și cutezanță, geografie spirituală cu aură levantină și impulsuri septentrionale, tărâm de legendă și bazar balcanic, rasă europeană cu inflexiuni orientale, microcosmos pitoresc cu accente picarești, o lume captivantă populată de mituri urbane sau de drame mercantile, un microunivers cosmopolit cu pecete autohtonă, acestea ar fi reperatele identitare ale celor două orașe. Evident, din acest creuzet nu lipsesc miturile, legendele, baladele și enigmele care potențează imaginația și întrețin fabulosul, într-o lume adesea grăbită și insensibilă, nu numai la chemările spiritului dar și incapabilă să se debaraseze de unele stereotipii păguboase.

Un lest al istoriei celor două perle ale Dunării este contenciosul brăileano-gălățean, rivalitatea dintre cele două comunități. De prea multe ori, în loc să identificăm puncte de convergență, să asigurăm combustie pentru proiecte comune, favorabile ambelor orașe, să aruncăm punți și să construim poduri pentru conurbația mult trâmbițată și megalopolisul mereu abandonat, contrapunem rivalitatea, încremenind într-o disoluție sterilă, contraproductivă pentru noi toți. Nu este benefic să eternizăm rivalitatea, concurența, tensiunea, disputa, litigiul, contenciosul, ci se cuvine să studiem cauzele care au generat acele momente și să încercăm, pe viitor, să evităm acuzele și discuțiile nefertile. Pentru o asemenea atitudine pledează chiar etimologia termenului în discuție care ne demonstrează că, inițial, cuvântul a desemnat o stare apărută între două așezări de pe malul unui râu (de la lat. rivus-râu, țârm) ajungându-se la rivalis (de țârm; rival, concurrent) și, de aici, la rivalitas-atis (rivalitate, concurență).

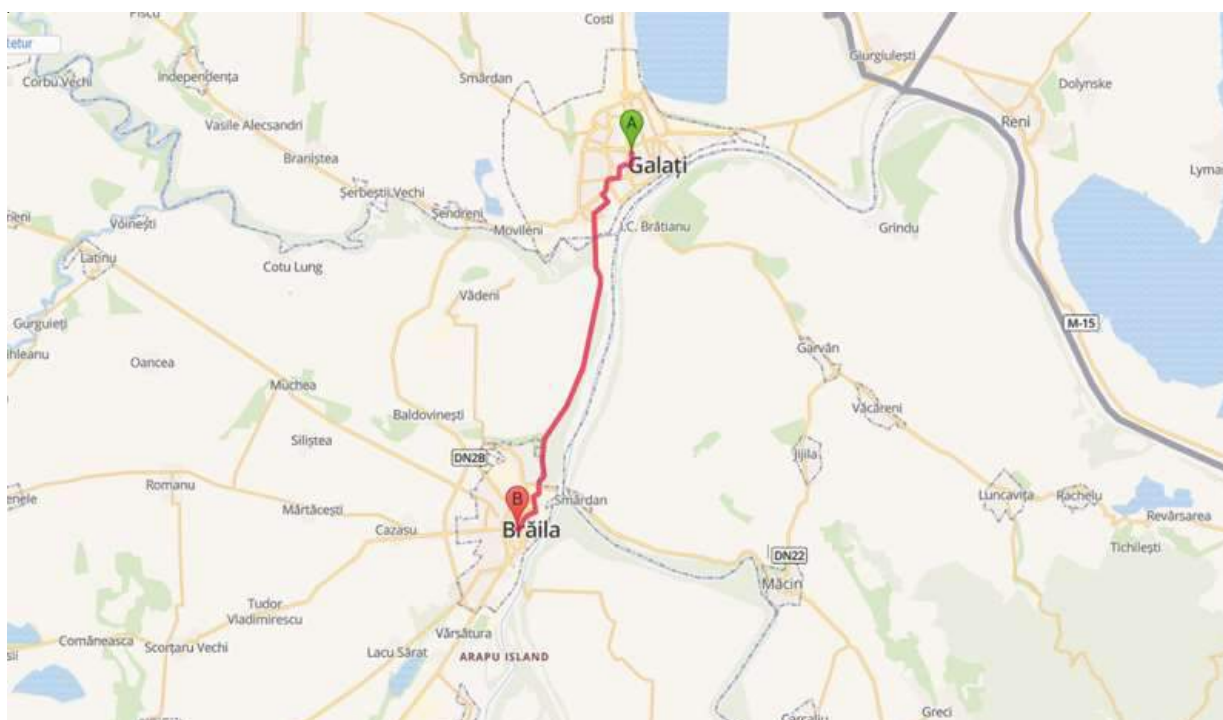
Este necesar, pentru dezvăluirea ontogeniei rivalității brăileano-gălățene să ne întoarcem la originile ei, descâlcind ițele unui proces istoric nespecific, insinuat într-o realitate geografică armonică. Pledează pentru o asemenea interpretare chiar brăileanul Vasile Băncilă, care în eseu *Orașe dunărene* afirmă: *Istoria pomenește de multe și patetice concurențe. O astfel de luptă de întrecere a fost între marile porturi ale lumii. Au concurat și concurează porturile Mediteranei, ale Oceanului Atlantic, ale Pacificului. La noi a fost [...] o luptă între Brăila și Galați. Viața e luptă, iar economicul și politicul,*

mai ales, nu prea cunosc duioșiile și concesiile morale. Și totuși, între porturile românești n-are de ce să fie întrecere pe viață și pe moarte. Fiecare poate deservi anumite interese economice.

Deși au mai fost tentative de abordare a contenciosului brăileano-gălățean, până acum nu s-a realizat o analiză exhaustivă a cauzelor care l-au generat și nici nu s-au prezentat determinabilele sale atât în dinamică locală, cât și prin prisma filiațiilor naționale și chiar europene. În preambul am expus rațiunile pentru care, în premieră, ne propunem să abordăm subiectul în diacronie, dezvăluind faptului că rivalitatea gălățeano-brăileană își are obârșia în determinismul politic asupra unei geografii unitare. Un enunț mai concis ar afirma că dualismul statal moldo-muntean a generat, din interese economice și comerciale, rivalitatea brăileano-gălățeană.

Începutul stă sub semnul anormalității: în veacul al XIV-1 ea, unitatea geografică, economică și etnică românească a generat două entități statale, Țara Românească și Moldova, care apoi, s-au menținut veacuri de-a rândul, înregistrând, uneori, din cauza intereselor economice și de geopolitică regională, chiar manifestări ostile. Ca să înțelegem această complexitate de factori trebuie, mai întâi, să apelăm la geografia fizică, în cazul nostru la unitatea pământului românesc, care ar fi trebuit să fie liantul static panromânesc, dacă podișul Transilvaniei, care formează centrul acestui sistem armonios, nu ar fi fost în stăpânire străină. Fără Ardeal, oricine privind harta, își dă seama că Moldova și Țara Românească apar ca două provincii excentrice, cărora le lipsește tocmai nucleul central. Deci, punctul de plecare al situației speciale în care s-a întrupat politicește statalitatea românească este stăpânirea Ardealului de către unguri. Rupându-se unitatea pământului românesc, prin stăpânirea străină în podișul Transilvaniei, regiunile rămase libere nu mai formau, împreună, o unitate teritorială și, de aceea, nu au putut realiza, decât mai târziu, unitatea politică.

Cele două zone în care s-au înființat statele românești au, pe lângă așezarea lor în colț, și o configurație divergentă de curgere a apelor. În epoca medievală, râurile, ca și căi de comunicație, aveau o însemnătate cu mult mai mare decât astăzi, atât din pricina navigației ce se practica pe unele dintre ele, cât și datorită faptului că, în epocă, pădurile acopereau suprafețe cu mult mai întinse decât astăzi.

Examinând comparativ situația hidrologică a Munteniei și a Moldovei, constatăm că în Țara Românească, de la Carpați până la Dunăre râurile sunt aproape paralele, unind păsurile munților cu fluviul. Consecința acestei situații este unitatea regiunilor dintre munte și Dunăre, și legăturile strânse între munte, deal, șes și baltă. Produsele specifice ale fiecăreia din aceste regiuni, care se completează, se schimbă ușor, și, de aceea, circulația internă și de tranzit în Țara Românească se făcea de la munte spre Dunăre și invers. Deoarece râurile Moldovei aveau o altă orientare, drumurile nu se continuau și nu se completau cu drumurile acestei țări.

În Moldova, râurile mai importante nu coboară perpendicular pe linia munților, străbătând toată țara, ca în Muntenia, ci erau paralele cu Carpații, numai Siretul, Prutul și Nistrul, care le colectează, curg spre sud. Rezultă că Moldova are un sistem hidrografic deosebit, care nu se completează, nici nu se leagă de cel al țării vecine. De aceea principatul moldovean nu s-a format, de la început, ca o unitate politică, cuprinzând întreg ținutul de la munte până la Nistru și la mare. Înaintarea statului moldovean din colțul de nord-vest spre gurile Dunării și ale Nistrului, către care ducea sistemul ei de ape, s-a făcut încet, în vreo 50 de ani, și abia la 1392 atinge, pentru prima oară, litoralul mării.

O altă cauză a dualismului statal a fost dispunerea marilor drumuri de comerț internațional a căror influență asupra dezvoltării noastre sociale și economice, a fost relevată în studiile lui N. Iorga, I. Nistor, polonezul O. Gorka, P. P. Panaitescu etc.

Problematika axelor comerciale internaționale care au tranzitat teritoriul Țărilor Române și a influențelor pe care acestea le-au exercitat în procesul genezei statelor medievale, dar și în planul apariției orașelor medievale, a devenit o constantă a istoriografiei române; Nicolae Iorga chiar a formulat o teorie, larg acceptată și dezvoltată de alți istorici români, potrivit căreia, drumurile comerciale de legătură între Europa Centrală și de Vest, pe de o parte, și Orientul mătășii, pe de alta, dintre bazinul Mării Baltice și Constantinopol, au fost factori determinanți în cristalizarea vieții statale la sud și răsărit de Carpați.

Titanul istoriografiei române, în conferința *Drumurile creatoare de stat*, lansează ideea că marile drumuri comerciale sunt cele care au creat atât Țara Românească cât și Moldova. După apariția statului, tot ca efect al dezvoltării schimbului de mărfuri, pentru cele două țări se ivește necesitatea de a avea la Dunăre porturi prin care să se deruleze comerțul pe Dunăre și, ulterior, pe Marea Neagră. Astfel au apărut, la nici 20 de km, la Dunăre, două porturi importante, unul muntean, Brăila, și altul moldav, Galați.

Dar, să permitem genialului Iorga să prezinte succint geneza celor două orașe dunărene: „În Muntenia, era drumul Sibiului, care se îndrepta către Dunăre, și ajungea la punctul corespunzător Nicopolei din Peninsula Balcanică, la Turnu-Măgurele, cum zicem astăzi. Un alt drum venia de la Brașov, ajungea la Târgoviște, iar de acolo scobora, către București, până atingea Giurgiu. Alteori negoțul se îndrepta către Brăila,

care încă de la 1350, avea importanță și ne punea în legătură cu toate teritoriile udate de apele Mării Negre. În ce privește Moldova, un drum venia din Cracovia și Lemberg și apuca, sau spre Hotin, sau spre Dorohoiu. Dacă apuca prin Dorohoi, trecea pe la Botoșani și Iași, atingea Tighina, pe care Turcii au numit-o Bender sau Poarta și răzbia, în sfârșit la Caffa, oraș genoves de cea mai mare importanță în vremea aceia. Acesta era drumul tătăresc, fiindcă atunci Crimeia era tătărească. Pe lângă acesta, era și un drum moldovenesc care mergea către Cetatea-Albă, la limanul Nistrului, către Moncastro al Genovesilor, sau și către cele două Chilii: Chilia Nona în Basarabia și Chilia Veche în ostrovul unde era o așezare Licostomo, a Genovesilor. Mai târziu, când Ștefan-cel-Mare a pierdut Chilia și Cetatea-Albă, drumul Moldovei a ajuns la Galați, și aceasta este originea prosperității Galaților, așa încât se poate zice că Cetatea-Albă a folosit de pe urma scăderii Caffei, iar Galații a luat moștenirea Chiliei și Cetății-Albe căzute în mâna Turcilor. Rezultă clar că ambele drumuri porneau de la Marea Neagră. Cel care trecea prin Țara Românească începea de la gura brațului Chilia, urma traseul spre Brăila și Brașov și mai departe prin Ungaria până în Germania. Celălalt drum pleca de la Cetatea Albă, mai târziu de la Galați, și traversa Moldova de la sud la nord, pătrunzând în Polonia la Liov, continuând spre Europa Centrală. Mai trebuie adăugat că fiecare dintre aceste drumuri comerciale era râvnit de către o mare putere vecină cu statele românești, în sensul că drumul prin Țara Românească era în atenția Ungariei, iar celălalt era dorit de Polonia.

Gheorghe Brătianu, adept al lui H. Pirenne în ceea ce privește influența comerțului internațional în viața internă a statelor feudale europene, a avut o poziție asemănătoare cu cea iorghistă. În ampla sa operă de analiză a influenței exercitate de bazinul Mării Negre asupra popoarelor ce au gravitat pe lângă aceasta în decursul epocilor istorice, Gh. Brătianu a afirmat, nu o dată, că „navigația de pe Dunăre dobândise o importanță nouă, datorită negustorilor din orașele Transilvaniei și ale Ungariei, care îi folosesc resursele. Pe de altă parte, „drumul moldovenesc” deschidea comerțului orașelor din Galiția, Cracovia și Lwâw, accesul la porturile de pe coasta Mării Negre. Aceste împrejurări noi de ordin economic explică brusca dezvoltare a orașelor Brăila și Galați, începând cu a doua jumătate a secolului al XIV-lea.”

Un alt promotor al determinismului economic în înțelegerea organizării statelor medievale românești, de la est și sud de Carpați, a fost P. P. Panaitescu. El considera că *dualitatea formei de stat corespunde unor cauze adânci, unor deosebiri organice, geografice și economice. Astfel, „(...) între drumurile de comerț din Țara Românească și cele din Moldova nu era, deci, nici o legătură, deoarece cele două țări aveau orientări economice deosebite (...), prin urmare, ele ..(...) erau două zone deosebite de influență politică, ce erau urmarea zonelor de influență comercială: zona unghurească era în Muntenia, iar Moldova cădea în zona de interese polone.* Ceva mai târziu, P. P. Panaitescu își reconsideră concepția, contestând și tezele lui Nicolae Iorga și Gheorghe Brătianu (după apariția unui punct de vedere contrar, exprimat de Barbu T. Cămpina, afirmând că: „*Drumurile comerciale n-au creat orașele și cu atât mai puțin statele.*”

O primă sinteză asupra punctelor de vedere privind influența drumurilor comerciale asupra Țării Românești și Moldovei a fost realizată de către Sergiu Iosipescu, apoi de Șerban Papacostea, ultimul concluzionând „*(...) drumul nu a «creat» statul, cum afirmase marele istoric (Nicolae Iorga, n.n.), în exuberanța descoperirii unei deosebite de însemnate corelații a istoriei noastre; și totuși nu e mai puțin adevărat că drumul comercial și lupta pentru controlul acestuia a fost o componentă hotărâtoare a etapei finale de constituire a statului feudal, atât în cazul Țării Românești cât și al Moldovei.*”

Dacă rolul drumurilor comerciale a fost apreciat la adevărata sa dimensiune, în ce privește organizarea vieții statale, el nu trebuie neglijat nici în privința influențării componentelor economice, sociale și culturale ale zonelor pe care le traversează. Pe șleaurile adânc săpate de roțile căruțelor încărcate cu mărfuri, se deplasau și constructorii catedralelor, artiștii și tipografii de mai târziu. Locurile de popas, târgurile și orașele de tranzit erau toate marcate de influențele locurilor îndepărtate de plecare și de destinație ale acestor drumuri. Astfel se explică și apariția celor două orașe porturi la Dunăre, Brăila pentru Țara Românească și Galați pentru Moldova.

Deși erau situate doar la 20 km depărtare, cele două orașe porturi erau situate de o parte și alta a văii Siretului, care marca granița între Moldova și Muntenia. Problema traseului hotarului dintre cele două țări a fost tranșată definitiv în 1482, de către Ștefan cel Mare și Vlad Călugărul. După 1482, hotarul dintre cele două state rămâne neschimbat până la desființarea lui în 1862, când se realizează unificarea administrativă a celor două țări.

Existența celor două orașe porturi a fost favorizată și de faptul că, până în secolul al XV-lea, albia Bârladului își vărsa apele direct în Dunăre. Luptele dintre Ștefan cel Mare și Radu cel Frumos au implicat la un moment dat abaterea de către Ștefan cel Mare a unui braț al Siretului, pentru a seca șanțul unei fortificații a dușmanului său. Aceasta a dus, în timp, la deplasarea cursului Siretului spre est, în albia veche a Bârladului, care curgea paralel cu Siretul, vărsându-se separat în Dunăre. Acest fapt rezultă atât din cronică lui Miron Costin, cât și din existența Bârlădelului, vechiul său curs părăsit. Legarea brațelor Siretului realizată de Ștefan cel Mare a fost consolidată de Gheorghe Ștefan, după cum rezultă dintr-un document din 1660. În această configurație spațială, ținuturile de graniță erau în Moldova de la vest la est, Putna, Tecuci și Covurlui, iar în Țara Românească, Râmnicu-Sărat și Brăila. După ce Brăila este transformată în raia turcească, se formează ținutul Râmnicu-Sărat-Brăila, apoi, din decembrie 1775, ținutul Hotărniceni.

Deci, inițial, rivalitatea brăileano-gălățeană avea o determinare economică și comercială, deoarece ambele erau concurente, la mal de Dunăre, pe drumuri cu deschideri către Europa Centrală și Marea Baltică. Problematika contenciosului brăileano-gălățean nu poate fi înțeleasă fără raportarea ei la cadrul mai larg al relațiilor politice dintre Moldova și Țara Românească în perioada medievală. Această chestiune întinde istoricului destule capcane și, din păcate, până acum cei mai mulți dintre cei care s-au ocupat de cercetarea temei nu au abordat subiectul din această perspectivă.

Sub influența factorului ideologic, istoriografia relațiilor medievale moldo-muntene a fost dominată vreme îndelungată de paradigma naționalistă, care propunea o interpretare teleologică a istoriei, ignorând sau distorsionând adesea sursele. Plasată sub semnul „unității naționale”, istoria raporturilor medievale moldo-muntene a fost dominată de imaginea colaborării, momentele conflictuale fiind fie ignorate, fie interpretate prin prisma unor influențe externe. Simpla denunțare a abuzurilor interpretative ale acestui tip de discurs istoriografic, deși benefică, era un non-răspuns care lăsa întreaga problematică în suspensie. Se impune depășirea dihotomiei simpliste a relațiilor moldo-muntene, unitate vs. Conflict, în care părea a fi blocată interpretarea istoriografică.

Unitatea statală a celor două Valahii a reprezentat o realitate medievală, care însă nu a inspirat o politică fraternă, așa cum a idealizat-o istoriografia naționalistă, ci dimpotrivă, a potențat și conflicte între cele două țări românești. Un punct fierbinte al disputei

teritoriale moldo-munteană a fost Țara de Jos, cu epicentru și în zona Dunării de Jos. Cu alte cuvinte, construcția identității moldovenești și a celei muntenești, respectiv brăilene și gălățene, în definirea cărora rolul decisiv l-a avut factorul politic și economic, este grefată pe conștientizarea unității etnice. Această conștientizare nu a trezit însă năzuința unității, ci a dat naștere mai degrabă unei dorințe de diferențiere. *Descrierea Moldovei* a lui Nicolaus Olahus surprinde foarte bine acest proces: „*moldovenii se folosesc de aceeași limbă, același rit și aceeași religie ca și muntenii, în același timp însă ei se socotesc mai aleși și mai viteji decât muntenii*”.

Ștefan cel Mare a fost primul care a înțeles deplin importanța comerțului, care devine rațiune de stat, pentru care a purtat războaie ca să îndepărteze concurența, a încheiat alianțe ca să încurajeze și să protejeze traficul de mărfuri și chiar și-a ales miresele, pentru mai multă influență. Astfel, el dorea preluarea controlului asupra întregului comerț din bazinul Mării Negre și Europa Centrală. Punerea în aplicare a acestui plan începe cu alipirea la Moldova a Chilieii și Cetății Albe, cele două porți de intrare pe continent a drumului care lega Marea Neagră de Marea Baltică. Al doilea pas îl constituie încercarea de a deturna drumul comercial exclusiv pe teritoriul Moldovei. Pentru a elimina concurența munteană arde Târgul de Floci și Brăila în 1470, desființând astfel artera comercială dunăreană, care trecea prin cele două orașe, eliminând concurența. Grozăviile pe care le-a săvârșit în acea campanie sunt redată de o relatare din surse contemporane cu evenimentul: *a tăiat și a ars tot ce i-a ieșit în cale*. De fapt acesta este momentul în care brăilenii protestează pentru pagubele produse orașului, marcând acutizarea conflictului cu Moldova și devenind o sursă și pentru contenciosul de mai târziu cu Galațiul.

O perioadă de maximă turbulență, cu efecte defavorabile, în special pentru Galați, o reprezintă perioada celor trei secole cât Brăila a fost raia turcească, prilej pentru garnizoana otomană de a efectua expediții de jaf la nord de Siret, de imixtiune în treburile Galaților sau chiar ale Moldovei, de suportare a consecințelor celor 12 invazii rusești etc. În aceste vremuri dramatice, ambele comunități nu și-au trădat obârșiile seculare, dimpotrivă, le-au conservat cu strășnicie, deloc la vedere, deloc ostentativ, ba mai mult, si le-au perpetuat, cu fervoare străromânească și valahă. Dar despre toate acestea vom relata în articolul viitor.

Morphochroma

Salonul de iarnă - Sub seninul varietății tematice și stilistice

Corneliu STOICA

Marcând sfârșitul manifestărilor consacrate aniversării în acest an a 70 de ani de existență a Filialei Locale a U.A.P.R., Salonul de iarnă al plasticienilor gălățeni, deschis la Galeriile de Artă „Nicolae Mantu”, reunește pe simeze lucrări ale membrilor și colaboratorilor acestei organizații profesionale din domeniul artelor vizuale, realizate de artiști din toate generațiile, de la septuagenarii Ioan Murariu-Neamț, Teodor Vișan, Nicolae Cărbunaru, Gheorghe Andreescu, până la mai tinerele Ioana David-Ciocănar și Ana-Maria Cocoș. Sunt lucrări de pictură de șevalet și pictură în frescă, grafică, sculptură și obiect care evidențiază o mare varietate tematică, stilistică și a tehnicilor de realizare artistică.

Ca și în cazul altor manifestări similare, genul peisajului este bine reprezentat în expoziție. În ton cu anotimpul în care ne aflăm, Sterică Bădălan, Dan Vucicovici și Marian Haivaniuc au surprins aspecte ale iernii în care albul zăpezii conferă peisajului un farmec deosebit. Primul aduce în prim-plan imaginea unui sat dobrogean, cu case configurate în partea mediană a tabloului, dominate de ctitoria bisericii ortodoxe, pe a cărei turlă se sprijină parcă cerul. Este de fapt satul copilăriei pictorului, care, din perspectiva anilor trecuți, îi amintește de iernile de altădată, strecurându-i în suflet o infinită nostalgie („Nostalgica iarnă”). Dan Vucicovici, un excelent acuarelist, folosește culorile de apă pentru a surprinde momentul când razele soarelui se pătrund prin desișul pădurii făcând ca zăpada să dobândească străluciri diamantine („Raze”), în timp ce Marian Haivaniuc surprinde o secvență hibernală acvatică, cu maluri străjuite de arbori despuiți de frunziș și un cer care se reflectă în oglinda de gheață a pâraului.

O secvență acvatică a reținut în patruleterul pânzei sale și Jana Andreescu, cu bărci care odihnesc la mal, în așteptarea probabil a pescarilor. Sunt remarcabile formele clare, obținute printr-un desen riguros, cu linii ferme și o cromatică luminoasă, de mare sensibilitate. Târgbujoceanul Ioniță Benea și Adriana Stoica îi poartă pe iubitorii de artă în anotimpul estival, primul figurând o scenă campestră, cu clăi de fân înălțate pe ogoarele satului maramureșean Breb, unul dintre cele mai frumoase din partea locului („Clăi la Breb”), iar Adrian Stoica înfățișează un peisaj cu o deschidere perspectivală largă și vegetație abundentă, în care omul nu se poate simți decât bine („Relaxare”).

Nicolae Cărbunaru, printr-o superbă metaforă plastică, imaginează o secvență marină, cu stânci roase de valuri și bătute de vânturi, în care masele de culoare, prin formele lor, sugerează zbuciumul mării în timpul marilor furtuni („Valurile, vânturile ...”). Lavinia Antonia Coșovliu, de pe teritoriul Bulgariei, din partea de nord-est a acesteia, a surprins un fragment al monumentului naturii cunoscut sub denumirea Capul Caliacra, reușind să pună în evidență structura calcaroasă a promontoriului stâncos de aici („Ferestre spre Caliacra”). Gheorghe Andreescu s-a oprit asupra unui peisaj edilitar din afara granițelor țării. În fața căruia proiectează un grup de cai pictați în stilul său caracteristic, dând imaginii un aer de legendă, totul exprimat într-o grafică precisă și culori de mare sobrietate („Tentație”).

David Sava este autorul unuia dintre cele mai frumoase și expresive tablouri din expoziție. O recuzită de natură statică selectată cu gust, obiecte cu volumetrie exemplar construită, flori risipite pe suprafața pictată în așa fel încât să creeze o atmosferă de domeniul miracolului („Atmosferă”). Fiica sa, Ioana David-Ciocănar, prezintă o compoziție în care figurativul face casă bună cu abstractul, deosebită total cu ceea ce ea a prezentat până acum în expozițiile individuale și de grup, inspirată de culisele domeniului în care își desfășoară activitatea ca designer. Formele au fluiditate, iar așezarea lor în pagină imprimă un ritm dinamic ansamblului („Backstage”). Compoziția lui Ștefan Axente „Loc luminat ...” este pictată în două registre, reprezentând pământul și cerul. Primul

Atmosfera - David Sava

Adriana Mariana Chebac - Arheologie relicvariu

registru este colorat în albastru și este populat cu arbori miniaturali înfloriți și cruci funerare configurate foarte discret. Al doilea registru este conceput oblic, în interiorul primului registru, mai extins ca spațiu, populat cu arbori înfloriți, siluete umane dispuse ascensional pe pânză, ce dau impresia zborului, iar culorile predominante sunt albul și nuanțe palide de galben, albastru, verde și violet. Toate împreună creează o lumină aproape ireală. Acesta este centrul de interes al tabloului și „Locul luminat...” numit de artist. Aici găsim semnificația punctelor de suspensie din titlu. Unele siluete din registrul întâi caută să pătrundă în cel de-al doilea, care este de fapt locul din lumea de Dincolo, grădina raiului unde sălășluiesc sufletele celor drepti plecați la Domnul, „loc luminat, loc de verdeață, loc de odihnă, de unde a fugit toată durerea, întristarea și suspinarea. Teodor Vișan atrage vizual atenția asupra fenomenului poluare și a repercusiunilor pe care le poate avea asupra sănătății oamenilor („Poluare”). Alte lucrări de pictură sunt semnate de Gabriela Georgescu, Andreea Costandache, Liliana Tofan, Ștefan Olimpia, Simona Pascale, Corina Năvălici, Ioana Musinchevici, Marinela Simiraș, Ruxandra Mitache, Florentina Stănescu și Elena Scarlat, unele dintre aceste plasticiene, în ceea ce întreprind, rămânând în zona figurativului, altele optând pentru exprimarea în cheie abstractă.

Mai puțin prezent în expoziție, portretul este reprezentat doar prin lucrările semnate de Gheorghe Miron și Daniela Florentina Oană. Atrage atenția în mod deosebit cel expus de Gheorghe Miron, intitulat „Fără regină nu există regi”, o realizare iconică ce ne duce cu gândul la pictura renescentistă, a cărei influență a devenit permanență stilistică în creația artistului gălățean, un pasionat adept al novorealismului. Personajul feminin, nimeni altul decât tânăra graficiană Ana-Maria Cocoș, este înfățișată într-o ținută majestuoasă, poartă pe cap coroană, iar trupul îi este acoperit de un drapaj bogat, care îi lasă liber doar un fragment al pieptului și umărului stâng. Fundalul tabloului îl constituie o construcție asupra căreia timpul a acționat nefavorabil, cu tencuiala pereților exteriori

căzută pe unele porțiuni. Prin sticla ferestrei acestuia se distinge în interior bustul din profil al regelui, de fapt al pictorului Gheorghe Miron. Desigur, imaginea ascunde în ea o semnificație care rămâne sub semnul misterului.

Artistă cu atestat în pictura bisericească, eliberat de Patriarhia României, experimentată în arta monumentală, Adriana Mariana Chebac farmecă și de această dată cu lucrarea sa intitulată „Arheologie - relicvariu”, executată în frescă, tehnică dificilă, dar pe care ea o stăpânește cu deplină siguranță. Lucrarea, prin patina coloristică de vechime pe care i-a imprimat-o artista, dă impresia de obiecte recuperate.

Grafica prezentată pe simeze este datorată artiștilor plastici Mihaela Brumar, Cornelia Burlacu, Ana-Maria Cocoș, Cornel Corcăcel, Cristiana Ștefania Culiță, Ionuț Mitrofan, Roland Pangrati și Valentin Huiban. Mihaela Brumar, într-un desen de formă labirintică, dezvoltă tema alienării individului într-o societate măcinată de puternice conflicte și contradicții, în care chiar și identitatea națională este pusă sub semnul întrebării („Alienare”); Cornelia Burlacu glosează pe motivul dedublării într-o compoziție de mare acuratețe, cu personaje fragmentar conturate, surprinse într-un ambient în care realul se îmbină cu fantasticul („Dedublare”); Ana-Maria Cocoș își arată și de această dată virtuțile în folosirea pixului colorat, minuțiozitatea și răbdarea cu care lucrează la crearea imaginii, accentuarea elementelor de detaliu („Cântec de dragoste”); Cornel Corcăcel, cu gravura „Ars Censurae / Arta cenzurii”, executată în tehnica ac rece, a primit Marele Premiu la ediția din acest an (a XVII-a) a Bienalei Naționale de Artă Plastică „Lascăr Viorel” de la Piatra Neamț. O compoziție curajoasă, care abordează problema creatorului, a primejdiilor care-l pândesc în mediul social în care trăiește și protecția, ocrotirea primită din partea unor ființe cu însușiri supranaturale. Ionuț Mitrofan înscrie în spațiu forme geometrice cu rezonanțe muzicale („Mistoka”). Cristina Ștefania Culiță se axează pe problema migrării formelor geometrice în spațiu și

Gheorghe Miron - Fără regină nu există regi

revenirea lor la forma inițială („Iconografii recurente”). Valentin Huiban își realizează autoportretul, pe un fundal peisagistic elvețian, cu ajutorul aerografului, obținând efecte cromatice subtile numai din pulverizarea negrului („Autoportret în atelierul personal”). Roland Pangrati, în tehnica cu care a familiarizat publicul prin ultimele sale expoziții personale, reușește să redea însăși structura geologică a stâncilor, obținând efecte optice deosebite prin utilizarea pigmentilor minerali naturali aplicați pe hârtie japoneză („Rocks”). Cu o lucrare din această serie el a fost selectat și invitat să reprezinte România la Târgul de Artă SEONGNAM ART FAIR din Coreea de Sud, desfășurat între 31 octombrie - 7 noiembrie 2021, manifestare în cadrul căreia a fost nominalizat în Top 10 artiști participanți.

Lucrările de sculptură sunt mai puține în această expoziție și ele aparțin lui Ioan Murariu-Neamț, Eduard Costandache, Lucian Jităriuc și Gheorghe Nour. Rode-bosse-ul lui Ioan Murariu-Neamț este o compoziție monolitică cioplită în marmură, care reține prin jocul subtil al volumelor pe care-l realizează artistul prin îmbinarea elementelor unghiulare cu cele curbe. Dezvoltarea lor pe verticală dă senzația de înălțare și de înlăturare a impresiei de greutate blocului de marmură („Ritm cu planuri curbe”). La Eduard Costandache, compoziția metalică este suplă, dinamică, avântată în spațiu. Lucian Jităriuc este prezent cu o a treia variantă a lucrării sale „Fluture diamant”, executată de această dată în ipsos, concepută într-un stil cu ecouri care evocă întrucâtva cubismul. Gheorghe Nour a ales tema maternității, prezentând o tânără mamă care-și strânge la piept cu brațul stâng copilul. Obrazul acestuia se contopește cu cel al mamei. Artistul a lăsat în mod voit să se vadă pe suprafața pietrei urmele dălții, care dezvăluie într-un fel starea de frământare, de neliniște a personajului („Iubire divină”).

Obiectul expus de Tudor Șerban, „Celula V”, face parte dintr-o serie de alte lucrări ale artistului în care el, aidoma unui savant botanist, studiază la microscop structura celulară a unor plante și o prezintă, de astă dată cu mijloacele tehnice ale gravorului, iubitorilor de artă. Tudor Șerban este un excelent desenator și în același timp un fin observator a ceea ce ochiul omului de rând vede mai puțin sau deloc. El face vizibil invizibilul cu mijloacele pe care le are la dispoziție, lucrările lui constituind adevărate radiografii a lumii vegetale în care primează esteticul.

Manifestare bine primită la vernisaj de publicul gălățean venit în număr mare, în ciuda restricțiilor p a n d e m i c e , Salonul de iarnă, ediția 2021 - 2022, confirmă încă o dată valoarea membrilor și colaboratorilor Filialei Galați a U. A. P. R., strădania acestora pentru ca arta lor să evolueze și să fie în pas cu t e n d i n ț e l e manifestate în arta c o n t e m p o r a n ă românească.

**Ioan
Murariu Neamț -
Ritm cu
planuri curbe**

DICȚIONAR - Artiști plastici gălățeni (174)

Corneliu STOICA

RADU, Claudiu Viorel - pictor. S-a născut la 6 mai 1976 în Galați. A absolvit Universitatea „Dunărea de Jos” Galați, Facultatea de Arte Plastice, specializarea pictură, clasa conf. univ. dr. Ioan Tudor (2016). Membru al U. A. P. R., Filiala Galați (2018); membru al Asociației iART (International Artists), Iași (2016). Expoziții personale: „Contradicții artistice”, Foaierul Teatrului Național de Operă și Operetă „Nae Leonard” Galați (2017). Participări la expoziții de grup: Din 2017 participă la Saloanele Filialei Galați a U. A. P. R.; „ATELIER” (pictură, desen, obiect), Galeria de Artă Focșani (2014, 2015); Atelier „A 120”, Galeria de Artă „Gheorghe Naum”, Muzeul de Artă, Brăila (2014); „Artiști gălățeni”, Galeriile de Artă „Ion Andreescu”, Buzău (2017).

Lucrările prezentate până acum de Claudiu Radu în expoziții vădesc o preocupare preponderentă a artistului pentru ființa umană, immortalizată pe pânză cu deosebire în portrete, dar și în nuduri. Artistul a abordat însă și alte genuri: natura statică, peisajul,

instalația. În portretistică, el se dovedește a fi un bun cunoscător al cerințelor impuse de acest gen și caută să facă incursiuni în psihologia personajelor, căutând să le scoată în evidență anumite trăsături caracteristice. Deși își intitulează majoritatea lucrărilor cu genericul „Portret”, se observă individualitatea fiecăreia. Chipurile feminine al tinerelor din pânzele sale au un aer de puritate, de curățenie sufletească, sunt visătoare, gânditoare sau melancolice. Pictorul insistă asupra expresivității ochilor, a feței, părți ale corpului uman prin care poate da la iveală ceea ce se ascunde în forumul lăuntric al modelelor. Uneori, într-o serie de tablouri însă, chipul personajelor este conceput în manieră expresionistă. Tușele și petele de culoare se înmulțesc, sunt mai consistente, formele nu mai au aceeași claritate, figura personajelor parcă este văzută printr-o ploaie cromatică. Alteori, portretele amintesc de pop-art. Pictorița Gabriela Georgescu, lector univ. dr. la Facultatea de Arte Plastice din cadrul Universității „Dunărea de Jos” Galați, scria cu prilejul expoziției personale a lui Claudiu Radu din 2017:

„Prezența umană, în special sub forma portretului, apare pregnant în universul artistic ce se derulează fluent și spontan. Pendulând între tașism și sugestia figurativă, viziunea cromatică se organizează în structuri echilibrate, renunțând uneori la exuberanța coloristică în favoarea unui auster regim de alb-negru de sorginte pop-art. Gestualismul său lejer și cursiv se desfășoară în secvențe cromatice ritmice, intersectate și suprapuse, cu efect optic de impact instantaneu asupra privitorului, într-o cuceritoare frenezie emoțională”.

La rândul său, graficianul Tudor Șerban, cu același prilej nota:

„Chipurile, uneori supradimensionate, vin să sublinieze existența unei plenitudini coloristice, prin descompunerea petei într-o paletă complexă de culoare, din perioada avangardei, mai exact «expresionism» și «pop-art». Am putea sublinia prin acestea, prezența unui «post-expresionism» transpus într-o compoziție «pop-art»”.

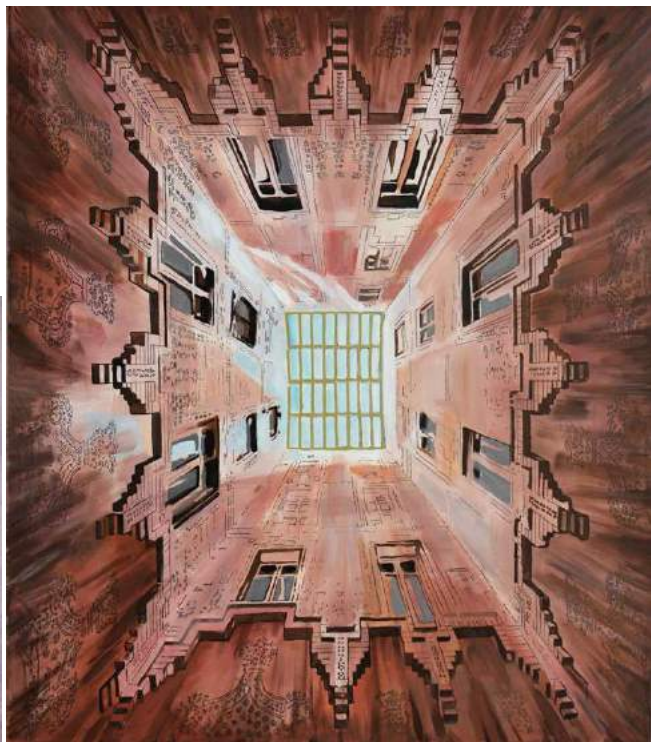

Priviri

În manieră expresionistă sunt pictate și nudurile, ca și cele două compoziții intitulate „Timpuri”, care ne duc, într-un fel, cu gândul la arta romană. Compozițiile „Fereastră I și II”, realizate prin procedeul racursiului sunt admirabile prin perspectiva pe care artistul o creează și geometria arhitecturii de o deosebită noblețe.

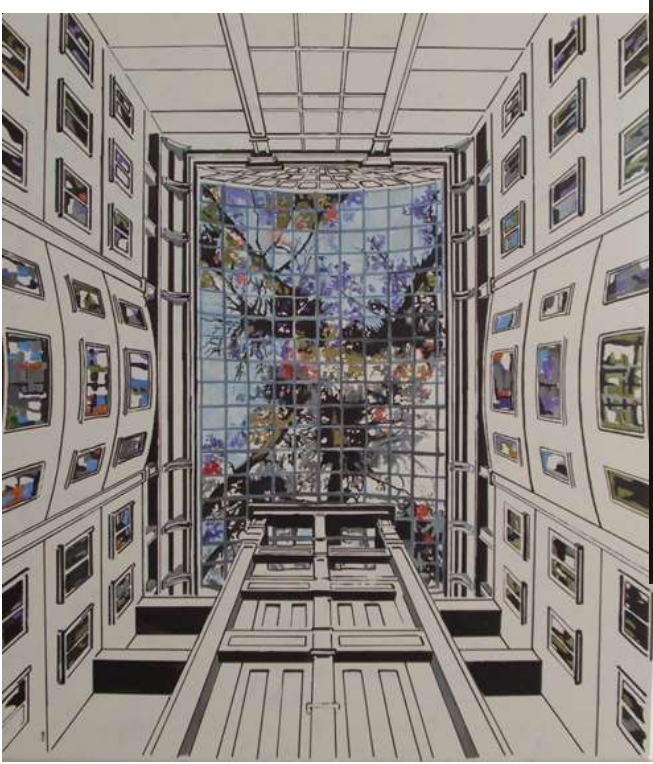
Lucrările lui Radu Claudiu fac o impresie bună iubitorilor de frumos care vin în contact cu ele și nu ne îndoim că artistul va persevera să-și perfecționeze modul de a picta și de a-și îmbogăți și diversifica registrul tematic, astfel ca evoluția sa să înregistreze câștiguri artistice care să fie în consonanță cu dezvoltarea plasticii românești contemporane.

Portret

Ferestre

Fereastră

Dincolo de priviri

Revista Dunărea de Jos
EDITOR: CONSILIUL JUDEȚEAN GALAȚI
Președinte: COSTEL FOTEA
CENTRUL CULTURAL „DUNĂREA DE JOS”
Manager: Viorel Sandu

Str. Domnească nr. 61, Galați, cod. 800008
tel.: 0236 418400, fax: 415590, e-mail: office@ccdj.ro
ISSN: 1583 - 0225

Din sumar:

Ziua Culturii Naționale - p.1; Dragobetele între trecut și prezent, autor Paul Buța - p.2,3; Iarina Maria Andrei – p.4,5; Interviu cu Alina Comșa Durbacă, realizat de Alina Simona Dragomir- p.6,7; Constantin Brâncuși - p.8,9; Vis si lume - Mihai Popescu, p. 10, 11; Geografie si poezie - George Vâlsan, p 12 - 14; Ivan Mazepa, simbol al independenței Ucrainei, autor Violeta Ionescu - p.15; Tulcea, 22 august 1872, seara, autor Nicolae C. Ariton- p.16,17; Sub pădurea de plopi eminescieni, autor Ion Manea - p.18,19,20; Good morning Vietnam, autor Nicolae Bacalbașa - p.20; Poezie de Gheorghe Bacalbașa- p.21; Recenzii ale revistelor Ex Ponto, Scriptor, Caiete Silvane – p.22,23; Cronica volumului *Primăvara femeii în galben*, (autor Katia Nanu), realizată de Violeta Ionescu - p.24,25; Trei cărți despre Basarabia, autor Radu Moțoc- p.26,27,28; Cronica realizată de Octavian Mihalcea - p.29; Poezie de Silvia Bitere - p.30,31; Poezie de Iulia Iacob- p. 32,33; Enigme dezlegate; Rivalitatea Brăileano-Gălățeană, autor Gheorghe Felea- p.34,35,36,37; Morphochroma, autor Corneliu Stoica – p.38,39,40; Dicționar artiști plastici gălățeni, autor Corneliu Stoica – p.41,42,43

Coperta 1si 4: ilustratii realizate de Iarina Maria ANDREI

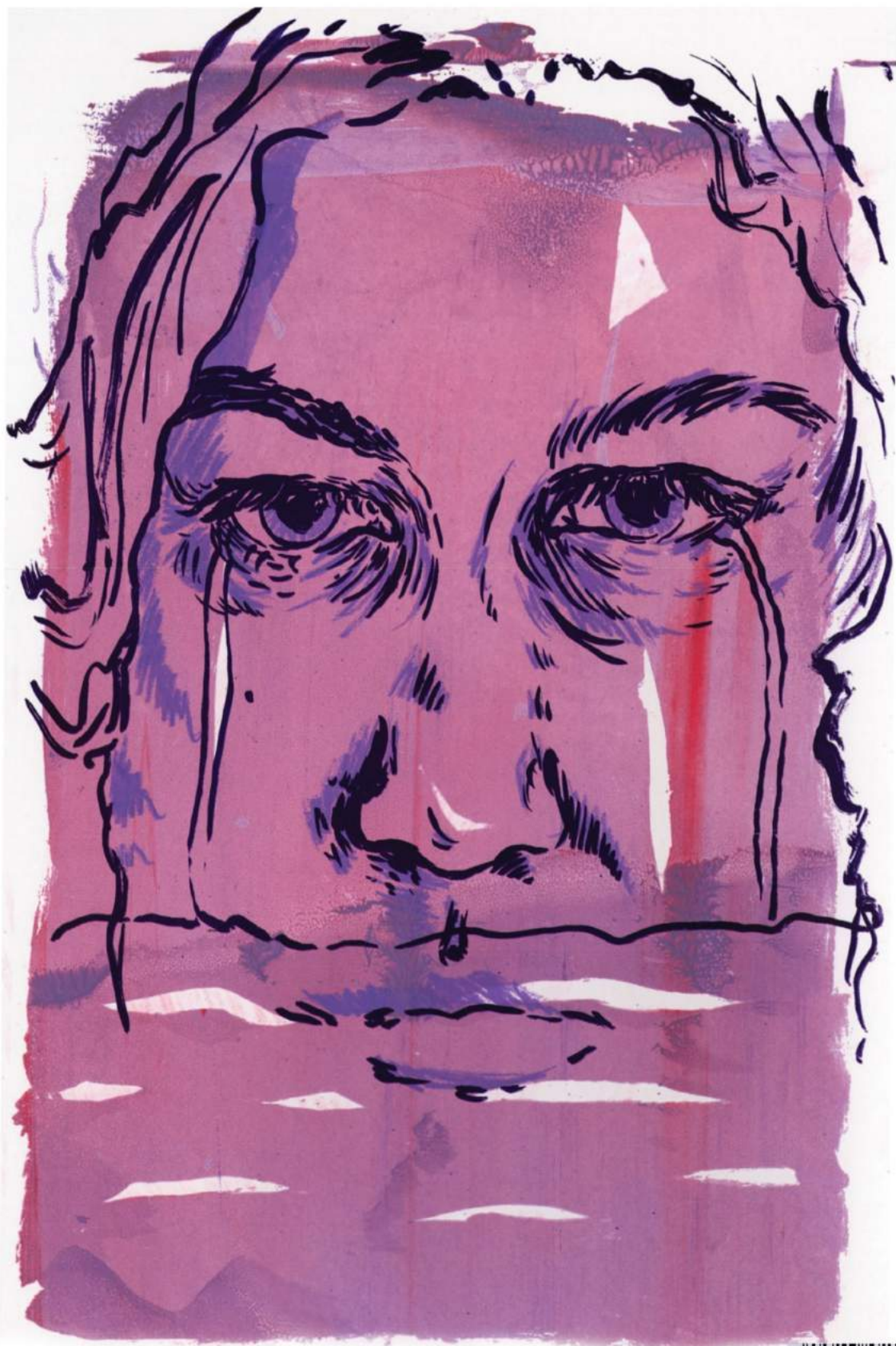

Responsabilitatea pentru conținutul opiniilor, argumentelor sau părerilor aparține, în exclusivitate, autorilor.

Materialele primite, publicate sau nepublicate, nu se înapoiază. Redacția revistei nu împărtășește întotdeauna ideile conținute în textele publicate.

Alte detalii despre activitatea Centrului Cultural „Dunărea de Jos” Galați pot fi aflate pe pagina web a instituției (www.ccdj.ro) sau pe pagina de facebook *Centrul Cultural Dunărea de Jos Galați*. Arhiva parțială a revistei se găsește pe site-ul instituției. Revista *Dunărea de Jos* este membru APLER (Asociația Publicațiilor Literare și a Editurilor din România).

Galați, cod 800008, str. Domnească, nr.61
Tel. Fax: 00-40-236-418400; 00-40-236-415590
E-mail: office@ccdj.ro, revistadunareadejos@ccdj.ro
www.ccdj.ro

1583 0227